

W. 46110
1993

74

శ్రీ పరమేశ్వరైశ్వరము.

త్రైశ్యుల పోడనకన్నుల ప్రయోగముగల

వైశ్యకమలాకరము.

ఈ గ్రంథము.

నోరి * గురియంగ శాస్త్రుల వారిచే వ్రాయబడిన

తెనుగు తాత్పర్య సహితముగ

చనఁపురి

బరూరు * త్యాగరాయ శాస్త్రులచే

స్వకీయ

గీర్వాణ భాషా రత్నాకర ముద్రాక్షర శాలయందు

ముద్రింపఁబడియె.

౧౯౦౪ - వ సం॥

Registered copy Right.

శ్రీరస్తు.

విషయసూచిక.

పుట సంఖ్య.

పుట సంఖ్య.

వైశ్యకమలాకర ప్రారంభము.	౧	అథకర్ణవేధ ప్రారంభము.	౧౮
విశ్వేశ్వరపూజా.	౧	అథ అక్షరారంభః.	౧౯
వాస్తుపూజా.	౨	అథచోలప్రారంభః.	౧౯
పుణ్యహవాచనము.	౩	అథోపనయనప్రారంభః.	౨౦
నాందీమాతృకా పూజనము.	౪	అథవివాహప్రకరణమ్.	౨౫
నాందీతర్పణము.	౪	అథనిశ్చయతాంబూలము.	౨౫
అగ్నిప్రతిష్ఠాపనము.	౫	అథలగ్నపత్రికా.	౨౬
నవగ్రహారాధనము.	౬	అథవివాహపంటసప్రారంభః.	౨౭
అథస్వీష్టకృద్ధోమః.	౧౦	స్వర్గగణపతిపూజా.	౨౯
అథపూర్ణాహుతిః.	౧౧	మధుసర్కప్రారంభః.	౩౦
గర్భాధానాంగహోమము.	౧౧	అథవివాహప్రయోగము.	౩౧
పునస్సంధానము.	౧౨	అథస పవడిలజాహోమః.	౩౩
అథ అగ్నిపస్తానము.	౧౩	అథపుష్పేత్సవః.	౩౫
అథసమిధారోపణము.	౧౩	అథగోత్రవిధిః.	౩౭
అథఫలప్రదానము.	౧౪	కన్యాకుమారీపూజావిధిః.	౩౯
అథపుంసవనము.	౧౪	అథనాగబలిః.	౪౧
అథసీమంతము.	౧౫	ఉదీచ్ఛాంగపూజా.	౪౩
అథజాతకర్మవిధి.	౧౬	అథవైశ్యసంధ్యావందనము.	౪౬
అథ నామకరణ ప్రయోగము.	౧౭	అథసాలంకాయన ముఖప్రీతిక్త	
అథ అన్నప్రాశనము.	౧౭	వైశ్యత్రికాలసంధ్యావందనమ్.	౪౯

విషయసూచిక - ముదిగొట్టి

శ్రీరస్తు.

శ్రీశ్రీ

త్రైకృష్ణపరబ్రహ్మదేవతము.

వైశ్యకమలాకరము

తెనుగుతాత్పర్యసహితము.

శ్రీశ్రీ విశ్వేశ్వరప్రభావా శ్రీశ్రీ

(౧) ఓంనమోదేవేభ్యోనమోఽముషిభ్యోనమోహంభ్యోః॥ అశేషవిద్య
జ్ఞానానాంకులస్వామినఃనమః మమధర్మపత్నీగర్భాధానసుమూహూర్త
మస్త్రీతిభవంతోబ్రువంతుః॥ సునుమూర్తమస్తుప్రపాశానాయమ్యసంకల్పస్య
ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిభాకరివ్యమాణస్యకర్మణఃస్వీధ్యపరిస
మాప్త్యర్థం ఆదోత్రివిశ్వేశ్వరప్రీత్యర్థం గణాధిపతిపూజాం ఆచరిష్యేసుము
ఖైశ్చైకదంతశ్చ॥ శుక్లాంబరధరందేవం శ్రీగణాధిపతయేనమః॥ అస్మిన్సంజలమ
ధ్యేగణపతయేనమః॥ సిద్ధివినాయక దేవతాభ్యోనమః॥ ధ్యానంనమః॥ సిద్ధివినాయ
కాయనమః॥ అవాహనంనమః॥ సిద్ధివినాయకాయనమః॥ అనంనమః॥ సిద్ధివినాయక
దేవతాభ్యోనమః॥ పాదయోఃస్పృశ్యంనమః॥ సిద్ధివినాయకాయనమః॥ ముఖేఅదమ
సంస్పృశ్యవినాయకాయనమః॥ స్నానంనమః॥ సిద్ధివినాయకాయనమః॥ వస్త్రంనమః॥ సి
ద్ధివినాయకాయనమః॥ అక్షతాంనమః॥ సిద్ధివినాయకాయనమః॥ గంధంనమః॥ సిద్ధివి
నాయకాయనమః॥ పుష్పంనమః॥ సుమధాయనమః॥ ఏకదంతాయనమః॥ కటిలాయన
మః॥ గజకర్ణికాయనమః॥ లంఘోదరాయనమః॥ వికటాయనమః॥ విఘ్నరాజాయనమః॥
విఘ్ననాశాయనమః॥ గణాధిపాయనమః॥ ఫాలచంద్రాయనమః॥ హేరంబాయన
మః॥ గజాననాయనమః॥ సర్వసిద్ధిప్రదాయకాయనమః॥ పుష్పంనమః॥ సిద్ధివినాయకా
యనమః॥ ధూపంనమః॥ సిద్ధివినాయకాయనమః॥ దీపంనమః॥ సిద్ధివినాయకాయనమః॥
వైవేద్యంనమః॥ సిద్ధివినాయకాయనమః॥ హస్తప్రయోగంనమః॥ ముఖప్రయోగంనమః॥

నమఃసిద్ధివినాయకాయనమః కరోద్వర్తనాకైవచనంనమఃసిద్ధివినాయకాయనమఃమహాసారాంజనదీపంనమఃసిద్ధివినాయకాయనమః మంత్రపుష్పంనమః సిద్ధివినాయకాయనమఃప్రదక్షిణంనమః సమసాసారాన్నమః సిద్ధివినాయకాయనమఃపార్శ్వంనమః యస్యస్మృత్యా॥

(౧) తా ॥ విఘ్నేశ్వరపూజ॥ అభ్యంజన స్నానముమొదలగు మంగళకృత్యములను నెరవేర్చుకొని సకలవిద్యజ్ఞసులకును, కలసాముకిసి, సమసారరమనుజేసి సంకల్పమునుజేసి “మమధర్మపత్న్యాః...సుముహూర్తవస్తు” అనిచెప్పి ప్రాతాంశామసంకల్పములనుజేసి “సుముఖత్యైకదంతశ్చ” అనునదిమొదలుకొని చెప్పబడినవిధముగ “యస్యస్మృత్యా” అనువటకునుగల మంత్రములచేత విఘ్నేశ్వరపూజను జేయవలయును.

శ్రీః నాస్తుపూజా. శ్రీః

(౨) ధూమింగోమదేనవిష్ణు రంగవల్క్యవ్యలంకృత్య పాత్రస్థితం దులసిధాయాత్మదళపద్మంలిఖ్య ద్వైకలశోద్రంస్తాస్య గంగాజలంపూరయి త్యాపూజయమిశుధ్యర్థం పుత్యాహంసర్వకర్మసు । అస్మిక్ కలకదవయేవాస్తువారణమావాహయమి నమః । వాస్తుదేవతాభ్యోధ్యానాహ్వనాదిసర్వోపచారపూజాంకృత్యాకలకస్యముఖేష్టకంరేరుద్రసమాశ్రితః । ఆయాంతుదేవపూజార్థంమరితక్షయకారకః । ఆయాంతుసమటుంబస్యమరితక్షయకారకః । యత్రయోగీష్వరకృష్ణాః స్మృతేనకలకల్యాణంనమః సర్వమంగళమాంగత్యేతదేవలగ్నం— లక్ష్మీనారాయణాభ్యాంనమః ఉమామహేశ్వరాభ్యాంనమః నాగేహిరణ్యగర్భాయనమః । శచీపురందరాభ్యాంనమఃఅయంధత్యైనమఃదుర్గాగణపతిక్షేత్రపాలక మాతృభ్యోనమః వైశ్యాచార్యేభ్యోనమః ఇష్టదేవతాభ్యోనమఃసర్వభ్యోబ్రాహ్మణేభ్యోనమః సుముహూర్తవస్తీతిభవంతోబ్రువంతుసుముహూర్తవస్తు॥

(౩) తా॥ వాస్తుపూజా॥ అట్లు విఘ్నేశ్వరపూజనుజేసినపిమ్మట ధూమింగోమయముచేతనలికి రంగవల్క్యములచేతనలంకరించి పాత్రములోని తదులములనుబోసి యావియ్యముమీద ఎనిమిదిదళములుగల పద్మమునువాసిలేడుకలకములనుబెట్టి వానియందుగంగోదకమునుబోసి “పూజయమిశుధ్యర్థం” అనునదిమొదలుకొని “బ్రువంతుసుముహూర్తవస్తు” అనువటకును

(3) తా॥ పుణ్యాహవాచనము॥ అట్లుకలశధ్యయమునందును, వాఱు
 దేవతనుపూజించినపిమ్మట పాఠాయమసంకల్పములనుజేసి "యజమానస్య
 ధర్మసత్త్వః" అనునదిమొదలుకొని "సద్ధీర్ధీ స్త్రివిభవంతోబ్రువంత్యు" అను
 వజ్రము చెప్పబడినవిధముగా పుణ్యాహవాచనమును జేయవలయును.

* నాందీమాతృకాపూజనమ్. *

(౪) ఏవంగుజేత్యాదిశుభచిహ్నం. యజమానస్యకాంతాయః గర్భా
 ధానాంగభూతంనాందీతవాహనంతచరిష్యే । తండులోపరిహారిద్రాస్వర్గస
 హితబాహ్యస్థిసప్తమాతృకాపూజయిత్వా । బ్రాహ్మ్యస్థిసప్తమాతృకా
 దేవతాభ్యోనమఃధ్యానాది ఉపచారపూజాః కోభనచేవతా ప్రీత్యర్థంనాందీ
 ఇడాపుణ్యాహవాచనంతచరిష్యే । ఇడాదేవీ సరస్వతీకోభనే శుభవాయిసి ।
 బ్రాహ్మ్యస్థిమాతృకానాంచమోవదేత్సృజేవతాః । శుభంకోభనంనాందీ
 తవాహనాదిసుముహూర్తమస్తు । ఇతి నాందీతవాహనసమాప్తిః॥

(౪) తా॥ నాందీమాతృకాపూజనము॥ పుణ్యాహవాచనమైన పిమ్మట
 టసంకల్పమునుజేసి "యజమానస్యకాంతాయః గర్భాధానాంగ భూతం
 నాందీతవాహనమ్" అనునదిమొదలుకొని "నాందీతవాహనాదిసుముహూర్త
 మస్తు" అనువజ్రము చెప్పబడిన మంత్రములచేత నాందీమాతృకాపూజన
 చేయవలయును.

* నాందీతర్పణమ్. *

(౫) ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభచిహ్నం యజమానస్య ధర్మః
 త్త్వగర్భాధానాంగభూతంనాందీతర్పణంతచరిష్యే — నాందీవిశ్వదేవ
 నాంతర్హస్థినమఃనాందీప్రపితామహాపితామహతత్ప్రతరః గోత్రపాద్యఘ్న
 దీన్నమఃవిశ్వదేవాపాద్యార్హ్యగనంనమః । నాందీప్రపితామహా పితామహ
 మాతరఃకోత్రః । పాద్యార్హ్యగనంనమః । విశ్వదేవాః పాద్యార్హ్యగనంనమ
 నాందీసప్తత్వకమాతామహామాతః । పితామహామాత్యుః ప్రపితామహగో
 పాద్యార్హ్యగనంనమః । సకలారాధనేష్వర్చితమస్తు । హిరణ్యక్షతాకృప
 పృథివ్యాసంస్వభూతానిసాగరాః సర్వదేవతాః । నాందీద్రవ్యం గృహీషే
 మింకరిష్యేర్హసిద్ధయే । ఇదంనాందీద్రవ్యేణనాందీకోభనచేవతాః ప్రియం
 ఇతి నాందీతర్పణమ్॥

(౫)

నాందీతర్పణము॥ నాందీమాతృకాపూజనము చేసినపిమ్మట

“ఏవంగుణవిశేషగవిష్టాయాంశుభతిథా” అనునది మొదలుకొని “నాందీశో భనదేవతాశివయంతు” అనువల్లకును చేప్పబడిన మంత్రములచేత నాందీతర్పణమును చేయవలయును.

—* అగ్నిప్రతిష్ఠాపనమ్. *

(౬) అగ్రపాగ్రిణానాయవ్యసంకల్పస్థివీచంగుణేత్యాది శుభతిథాయజమానస్యధర్మపతాపిప్రథమరజోదగ్ధవకాలే ఆదిత్యాది వవగ్రహణాం శుభవీకారశస్తానకలవాప్త్యర్థంపురాణోక్తప్రకారేణ పునఃసంధానాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణఃపులశుధ్యర్థంస్థండిలోజ్ఞానాద్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం ఆచరిష్యేవాలుకామండలస్థాపనీస్థండిలోధాయద్వైచర్భాప్త్యర్థంఏకగమిష్యసోత్వా దక్షిణోత్తరేరేఖాంతిభిత్వాపూర్వవిధాంరేఖాంకృత్వా అగ్నిప్రజ్వాల్యతద్వయంగమిధంఈశాన్యభాగేవిస్యజ్వలన్తప్రతిష్ఠాపనంఆచరిష్యే. మహాతేజస్వర్ణవర్ణం తేజోమంతంహుతాశనంద్వాక క్తమహితందేవంమండలేతానగంధీతం. ఇత్యగ్నిప్రతిష్ఠాప్త్యుగ్నిమావాహనంఆచరిష్యే. ఏహ్యగ్నేఇహాలోకేచఇత్రాదికాలసంస్థితాఃఇత్యగ్నిమావాహనంఆచరిష్యే. జ్వలితంసప్రజీంహ్యవాత్సంనోఽర్చః. ఇత్యగ్నిమావాహనంవేదిగృహ్యగమిథోద్యేగసోత్వాత దేవగమిభోవ్యుత్తయాన్తైయుత్యాగ్నేయ చతర్విశుగమిష్యసంధాయ అస్యాయంత్రమః. ధూత్రేప్రేతపితౄణాద్యరాక్షసావిభిన్నకారిణః. రక్షితార్థంక్రియాంత్రసమిధంధిక్తపేక్షిపేతే. అగ్నిమాత్రిధానం ఆచరిష్యే. సప్రజహ్యవిష్వీర్జితృమేషారూఢస్తద్ధేవః. శక్త్యయసమేతశ్చవిశ్వమూర్తిహుతాశన. త్రయస్రింశ తిదేవానాంత్వంముఖేత్పత్తిహాననః. ప్రార్థనాంపనసావండేక్షిప్రంహిగంప్రసాదయ. పాగ్రిణాగ్నేమమనస్సుఖోభవ. అగ్నిమలంకరిష్యే. అగ్నేయేనమః. వహ్నియేనమః. వీతిహూతాయనమః. ధనంజయాయనమః. జాతవేదసేనమః. తనూనపాయనమః. దేవప్రియాయనమః. శ్రీయజ్ఞపురుషాయనమః. ఇత్యలంకృత్య. పాగ్రిణానాయవ్య. సంకల్ప. ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథా. యజమానస్యకుటుంబస్యకేమత్తైర్వాయురారోగ్యబల్యరాశిచృచ్ఛర్ణం గర్భాధానం గభూతం ఆదిత్యాదిసవానాంగ్రహణాంక్రిత్యర్థం వ్యాపోక్షప్రకారేణవవగ్రహహూమాఖ్యంకర్మఆచరిష్యే. అత్ర అవ్వధానః. తత్యధానంభవదేవతానాం యధాసంభవద్రవ్య పరిహారార్థం యధాసంభవక్రియమాణం అనాధానం. ఆదిత్యాదినవగ్రహణాంనామనీతదధిదేవతాప్రశ్నధిదేవతా

నామానిప్రత్యేకంతంత్రో క్తప్రకారేణ సమిధాజ్యంతంశుతైశ్చ పృథక్ పృథక్
 చేవతానామాన్యైశ్చ ప్రకారేణ సమిధాజ్య తంశుతైశ్చ ఏవంప్రకారేణ సమి
 థో ఆచరిష్యే అగ్నియేన మః అస్మిన్నవగ్రహ హోమే అన్యాధానప్రయుక్తాః
 సుముహూర్తమస్తు పాగ్రాదిదిశుసంహర్షణం ఉత్తరాగ్రాక్షప్రాగ్రాక్ష
 దర్శనాస్తీర్ణం

(౬) తా॥ అగ్నిపఃస్థాపనము॥ అట్లు నాంది సమాప్తమైన పిమ్మట
 ప్రాణాయామసంకల్పములనుజేసి “యజమానస్య ధర్మసత్త్వాత్” అనునది
 మొదలుకొని “ప్రాగ్రాక్షాదర్శనాస్తీర్ణం” అనుపదములను జెప్పబడినవిధిచేత
 అగ్నిపఃస్థాపనమును జేయవలయును.

— అథ గ్రహారాధనం. —

(౭) అథప్రాణాయామముసంకల్పం॥ ఏవంగుణైశ్శ్యాదిసుభతథాగృ
 తమానస్యధర్మసత్త్వాత్ ప్రథమరతోదర్శనకాలే అదిత్యానాం నవానాం గ్రహా
 నాం శుభఏకాదశఫలావాత్త్యర్థం గర్భాధానాంగ భూతంగర్భాధానకా
 లేసుముహూర్తసిద్ధర్థంపురాణేనా క్తప్రకారేణ భూపాగ్రాధానాదికలకస్థాప
 నంతచరిష్యేనముద్రముఖలేచీ వ్యతస్తవమండలం విష్ణుహస్తే నమస్తుభ్యం
 భూమిదేవీ సమోస్తుతే । ఇతిభూమిపార్శ్వతా గంగేవయమునేచైవ ఇతికల
 కస్థాపనం శిరశ్రోత్రేధానాసాక్షివజిహ్వస్తధైవతం కంఠేమండోద హృద
 యేకటిబాహు ప్రధాంగుళం ఉరూజానాభ్యక్షపాదాంతం తత్తన్మూలసమూ
 రితం । పంచపాణిప్రతిష్ఠాఖ్యాసన్నిధింకురుసర్వదా ఇతిపాణిప్రతిష్ఠాపనం
 గణపతిపూజనం ఆదిత్యాదినవగ్రహాకాచరిష్యే వేదిమన్యే లలితకమలేకర్తి
 కాయాంతరస్థానప్రాశస్త్యశ్చోరుణరుచిరవపుఃసర్వద స్తవ్యంబాహుః॥ సూత్రే
 రమ్యేబహువిధగుణైకాశ్చపాన్యేరసూతకాశ్చింగాశ్చోవిషయజనితఃపాగ్భు
 ఖంపద్మహస్తైః ఆదిత్యరక్తవర్ణసహితవర్తులాకారమండలే గూఢామరాశా
 వేదిసూర్యగ్రహమూవాహయామి చంద్రగ్రహమూవాహనంనమః ఆచరిష్యే
 ఆగ్నేయధాగేనవరథోదశాశ్చోర్ధ్వేయజోయామునచేకజత్స । ప్రత్యజ్ఞుఖ
 స్తవ్యయరస్రపీఠేగదావరాంతోహమగుంశశాంకః చంద్రం శ్వేతవర్ణం సహి
 తసూర్యస్య ఆగ్నేయదిగ్భాగే చతురస్రాకారమండలే తండులరాశ్యోపరి
 చంద్రగ్రహమూవాహయామి యావేగ్గదాశక్తైరరామబింబ పరద్రవోయా
 మ్మముఖోపయన్తు అక్షింసరేణవధరద్రోణేనాగత్రేభరద్వాచకులేప్రమా

తః। అంగారకగ్రహం క్షవర్ణసహితసూర్యగ్రహస్యదక్షిణదిగ్భాగే త్రికోణా
కారమండలేవిష్టరాశోపరికుజగ్రహమావాహయामి। బుధగ్రహరాధనంతచ
రిష్యే। ఉదబ్బుఖోమూగధదేశజశ్చత్రేయగోత్రశ్చరమండలశ్చ । సఖ్యవర్ణా
సిగదాధరోగ్రశ్చేశాన్యభాగే పరదఃప్రశాంతః । బుధగ్రహమావాహయా
మి। సహితసూర్యగ్రహస్యఈశాన్యదిగ్భాగేబాణాకారమండలేమధ్యరాశోప
రిబుధగ్రహమావాహయामి। బృహస్పతిగ్రహంతచరిష్యే। సౌమ్యేచదక్షిణకు
రగ్రహతేరథేష్ఠితస్సౌమ్యముఖంసుషీతః। దండాత్మమాలిజపపాత్రధారి సుధో
శ్చదేశేవరదఃసుశీలః। బృహస్పతింసహితసూర్యగ్రహస్య ఉత్తరదిగ్భాగేదిగ్మ
చతురస్రాకారమండలేచణకరాశ్యోపరి। బృహస్పతిమావాహయामి। శుక్రగ్ర
హంతచరిష్యే। ప్రాచ్యాందిశభోజకటిసుజాతో భృగోస్తుతో పూర్వయుషిశ్చ
ఖ్యాతః । సపంచవర్ణశ్చరథాధిరూఢోదండాత్మమాలిజపపాత్రధారి । శుక్ర
గ్రహంశ్వేతవర్ణంసహితసూర్యగ్రహస్య త్రికోణాకారమండలేబర్హరాశోప
రిశుక్రగ్రహమావాహయामి । శనశ్చరగ్రహరాధనంతచరిష్యే । చాపాన
నోగృహగ్రహఃసుశీలఃప్రత్యబ్బుఖఃకాశ్యపశోప్రతిచ । శనశ్చరంబీలవర్ణం సహి
తసూర్యగ్రహస్యవృషదిగ్భాగేధనురాకారమండలేతిలరాశ్యోపరి శనశ్చర
గ్రహమావాహయामి। రాహుగ్రహరాధనంతచరిష్యే। సకుల్బచాపేషువర
ప్రదశ్చసౌరాష్ట్రగ్రహేశే ప్రభవశ్చసౌరిః । యామ్యాననోనైయుత్యగఃకరాశో
సుశీలఖడ్గీవరదశ్చరౌద్రః । బృహదేశజశ్చఈర్వానసింహగృహనశ్చధూమ్రః।
రాహుంధూమ్రవర్ణంసహితసూర్యగ్రహస్య నైయుత్యదిగ్భాగే ఈర్వాకార
మండలేమాషరాశోపరిరాహుగ్రహమావాహయामి । కేతుగ్రహరాధనం
ధ్వజాసనీజైమునిగోత్రజాతోప్రథూతవేషశ్చసుచిత్రవర్ణః । యామ్యాన్లనో
వాయువిచిత్రఖడ్గ్యధాగ్రహోధూమ్రధాధిరూఢః। కేతుంబిత్రవర్ణంవాయ
వ్యదిగ్భాగేధ్వజాకారమండలే కుశ్మంతరాశోపరికేతుగ్రహ మావాహయामి।
ఇంద్రదిలకపాలకానావాహయामి। దుగ్ధాదిపంచదేవతామావాహయా
మి। దిక్పాలమావాహనమాచరిష్యే। ఇంద్రమావాహనంబరావతగజారాధం
శచీపరింశాంగాయవరుణదేవేభ్యోసహితత్వం ప్రసీదభో ఇంద్రాయ బరావ
తారూఢాయవజ్రహస్తాయశచీవతయే। ఇంద్రమావాహనంసమః। అగ్నిమావా
హనంతచరిష్యే। అగ్నింషేషంసమారాధంజ్వరాపస్తోస్వహవతిః। సాంగా
యవరుణదేవేభ్యోసహిత ప్రసీదభో। అగ్నేషేషారూఢాయ బ్యాలాహస్తా

యస్మాదహం పతయే అగ్నిమావాహయామి । యమావాహనం । యమాయమ
హిషారూఢం చంద్రమాపతిస్వయం । సాంగాయయమాయమహిషారూఢా
యదండపాస్తాయ యమావహనం నమః । అథవైయుత్యంగనరారూఢం
పాశహస్తాయమాపతిః । సాంగాయవైయుత్యాయనరారూఢాయమహాదేవా
య ఆవాహనం నమః । వరుణమావాహనంతరిష్యే । వరుణం మకరారూ
ఢం పాశహస్తాయమాపతిం । సాంగాయవరుణాయ ఆవాహనం నమః । వా
యమావాహనం । వాయవ్యం వ మృగారూఢం ధ్వజపాస్తాం జనాపతిం ।
సాంగాయవాయవ్యమావాహయామి । కుబేరమావాహనం । సోమయాశ్చ స
మారూఢం ఖడ్గచిత్రాపతిస్వయం । సాంగాయకుబేరాయ ఆవాహనం నమః
ఈశాన్యారూఢం । ఈశానం ప్రవభారూఢం శూలహస్తాంగికాపతిం । సాం
గాయదిక్పాలకమావాహనం । దుర్గాసంహాసనారూఢానరాయణపరిమళ
తా । సాంగాయదుర్గామావాహయామి । తేత్రపాలం । తేత్రం వ తేత్రపాలంచ
కుండలం దండపాణినం । సాంగాయతేత్రపాలాయ ఆవాహనం నమః । వాసు
పురుషం । వందిరారిద్య హేతుభ్యం వాస్తుపురుషమందీరం । సాంగాయవాస్తు
పురుషాయ నమః । ఆవాహనం నమః । అథయంకరం । అభిష్టమతయం శిష్యుః
సాచింతయన్యపి । సాంగాయఅభయంకరాయ నమః । ఇదమావాహనం । ఆవా
హయామి । త్ర్యంబకం । గౌరీవల్లభకౌమారేత్యంబకం శూలపాణినం । సాంగ
యత్ర్యంబకాయ నమః । ఆవాహయామి । బ్రహ్మ । బ్రహ్మహంససమారూఢం
మండలావక్షానునినం । సాంగంబ్రహ్మణం ఆవాహయామి । విష్ణుంతార్క్ష్య
సమారూఢం శంఖచక్రచాధరం । సాంగం విష్ణుమావాహయామి । వృషాకు
ఢం మహామద్రం శూలం పాశుపతంధరం । సాంగం మద్రమావాహయామి । ఇమ
సర్వదేవతాః పూజేవ తాః క్షిరోభవ । వరుదోభవ । ఆదిత్యాదినవగ్రహదే
తాదిక్పాలయన్ గౌరీదేవతాః సప్తవింశతిదేవతామావాహనం । ఆవాహితో
వ । సర్వాభ్యోదేవతాభ్యోనమః । ధ్యానాదిసర్వోపచారపూజానం నమః । హ
మాదాహుమాసపాశ్చిమర్గ్యతం తావత్సంకుప్త్యోభవ । ద్యావృక్షేభ
సర్వకలకాదత్యా । అథయాత్రాపాదనం ॥ స్థావరంశులపాత్రాణిప్రాశి
దర్శిమేషుచక్రప్రణేతపాత్రం ఆజ్యపాత్రం చ యథాక్రమం । తస్యోప
క్షిణేవ ఇభ్యుబ్ధిస్తదవతు । అగ్నిశ్చోత్తరదిగ్భాగే స్థాల్యాది తంశులపా
త్రాణి వైశ్యకమల కరము శివేశ్వరుని తాత్పర్యసహితము.

నన్యత్వా తస్యోపరిభక్తస్థాన్యతమ త్తరచేద్యే పమాసాన్యతాపాత్రా
 కథనం ఆజ్ఞయాజ్ఞస్థానీం సువంజైవభక్త్యా బద్ధిస్తదైవచేతి ఏకప్రకారం
 పాదేశదర్శనాదానంతరభిద్రవ్యోపైత్రాస్థాన్యపాత్రాణిప్రీత్యతత్పు
 తోప్రణేతాపాత్రమాదాయన ఏత్ర గంధిక్షిప్త్యా అక్షతాన్నిక్షిప్త్య జలే
 హపూర్ణం అస్మిన్పురాణతంత్రే బహుళం దత్వాన్యతే ఆచరేద్యే ఇతి బహు
 ప్తతయే బహుళం యజ్ఞం బహుస్థితయే బహుళం బహుళం కర్మసాధయంత్రీయ
 మాణతంత్రోక్తకర్మణి బహుత్వం దత్వా చ్యవత్యా పూర్ణపాత్రేనిధాయ
 విత్తాగ్నివవగ్రహదేవతా తంత్రోక్తప్రకారేణ ప్రోక్ష్యమి చతుర్ముష్టితం మ
 రాక్షసహిత్యా తత్పాత్రేణ తంత్రాధ్యాయచతుర్వాదంత్రోక్ష్యమి తేనాప్రే
 తజ్ఞాపాత్రేనిధాయ వర్ణగ్నికారణం కృత్యాస్థాల్పాద్విద్రవ్యశుభ్యర్థం శుచాప్ర
 త్యాన్యమిమద్రవాణిప్రోక్ష్య అగ్నిం తిరిపి మార్దవేత్ ఇతి పర్యగ్నికరణం
 తతోపహ్నాక్షిప్త్యభృతపాత్రం తంత్రాత్వా అగ్నేం పశ్యమదీగ్భాగే బద్ధిక్షిప్త్యా
 ంధాయనమాదాయద్యోనువాచక్షిణమాపై దర్శనం గుణ్యతాన్యగ్నిప్రణేతాన్య
 తద్ద్యోనుమాలంబగ్రాహనశహస్రోస్పర్శయంత్యా పునఃప్రవారం ప్రోక్ష్య నితి
 తతులశాభృతపాత్రం పహ్నాప్రహస్యే అభవమాన్ ప్రజ్ఞాన్య అగ్నిమలంబ
 త్యా ఇధాధిసార్థం అభగ్భృత్రోక్ష్యోజిభాగ్నిం పహ్నాప్రజ్ఞాన్య ఇతి
 గ్నసంభలంకురుయాంతప్రీయంతాం పావతోనలం ఇతి భగ్భృత్రోక్ష్య అగ్నిమ్ పురా
 తేనాక్షవవగ్రహతంత్రేభక్త్య ప్రత్యేవణ సుముహూర్తం చతుర్యం వాయువ్యాదిత
 గ్నేయమగ్నం తం వైముత్యాది తుల్యేభ్యోగ్నం తం ఆజ్ఞాధాదాయ త్యా ఇతి
 తంత్రోక్తప్రకారం సమాప్తిం అభవవగ్రహసూనుం నమిషం అంబు-ఫలాశ
 ఖిరాంబుపామార్గస్తధాచా ఆశ్వత్థోయంబరంజైవ తేనుమార్వా కుశాక్ర
 మాత్ ఇతి సుమిషాన్యం అభవవగ్రహసూనుం తిరిపిక్ష్య పహ్నాసహోప
 ద్భుకరోద్విబాహుశివద్భుద్భుతిన ప్రతురంగవాహం నివాతరోలోకగురుశీటి
 మయిప్రసాదం విధానుదేవతి ఆదిత్యాదేవతా ఆదిత్యమాయనదం చం
 ద్రం గ్యేతాంబరోగ్యేతవిభూషణశ్చ శ్వేతద్యుతిరంబుభుకరోద్విబాహుః చం
 ద్రోమమాత్మావరదః కిరీటిశ్రేణుం సింహం పరిధాతుదేవతి చంద్రం కు
 జం రక్తాంబుగోరక్తవపురీటిచతుర్భుజోపషగ్నసేవాగదాభృత్ గదాధరో
 కత్తైరశ్వయాననదామమసాన్యత్యంబుప్రకాంతం అంగారకాయనవలం
 గారికం బుధం పితాంబురోపేతవపురీటి చతుర్భుజోదండధరశ్చదేవతి శ్రే

యాంసిదత్వానవహంసభ్యునిహంధిరూహోవరదోబుభుశ్చ | గురుః | పితాంబ
 రోపితవపుఃకిరీటవచుర్ముచోచేవగురుసుశాంతః | తథాపిదండంచకమండులం
 చనదావతాత్త్వంవరదోస్తుమహ్యం | గురుః | శ్రుతాంబనోశ్వేతవపుః
 కిరీటివచుర్ముచోచేగ్గుగురుసుశాంతః | తపశ్శబంధంచకమండులంచజపంచవి
 భ్రీవరదోస్తుమహ్యం | శుక్రాయశుక్రంశనిం | కృష్ణాంబరంకృష్ణవపుఃకిరీటి
 గృహస్థితశంఖక రోధనమ్మౌక్ | చతుర్ముచోసూర్యసుతసుశాంతంసదాస్తు
 మహ్యంవరదోగదాభ్యత్ | శనిమ్ | సీలాంబరౌసీలవపుఃకిరీటిభగ్గీచధన్వీప్రక
 టీకృతాంగః | ప్రాకారమాలంకృతపూర్వగేహేరాహూసదామేకుశలంత
 నోతు | కేతుః | చిత్రాంబరంచిత్రవపుఃవిధుంతుచరిచిత్రభ్రమిఅశనీపుష్కకాం
 ణి | చరంసతోమేలర్ధవపుశ్చక్రూః | కేతుస్సదామాంకుశలంతనోతు | కేతవేన
 కేతుః | ఇతిసవగ్రహమౌమామి | పూర్వంశీశ్లోకేనలబ్ధవికృతకామౌమామి | దు
 గ్ధాగతాధిపక్షేత్రపాలనాస్తోష్టతిఅభయంకం | త్రైబ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వర
 ఏతాంసప్తవింశతీదేవతాహేమామి | పూర్వశ్లోకవత్ | పురాణతంత్రోక్తప్ర
 కారేణ సవగ్రహమౌమామి సమాప్తః ||

(౨) తా || గ్రహరాధనము || అగ్నిహోత్రాధనమును చేసినపిమ్మట మ
 నలపూజాగూఢసంకల్పములనుజేసి "యజమానస్సగర్భవత్పూర్వ" అనన
 చమువలకొని "సవగ్రహమౌమామస్సమాపః" అనువటకును చేప్పబడినమం
 త్రములచేత గూప్తార్ధన మొనరికొని సవగ్రహ మౌమామాంతమువలకును
 చేప్పబడిన కర్మములను చేయవలయును.

శిశు అగ్నిస్త్విష్టకృత్థోమః శిశుః

(౩) తంత్రమగ్నిక్రియామధ్యపితమౌమాత్రమతాశన | ఊహస్వవర
 దోదేవశేషేతాహుతికర్తయ | అగ్నియేనమః | స్వకామసంపూర్ణంసర్వాభి
 వృద్ధిరదాయక | క్రియాతంత్రసంపూర్ణంశేషేతాహుతికర్తయ | ఇద్ధ్యగజ్జగం
 ధీవిసృజ్య | ఆజ్యాహుతేనఅగ్నేహుత్వామధ్యే మంత్రతంత్రలోపదోషపరి
 హారార్ధంశేషేతాహుతింఆచరిష్యే | అనేనమౌమామేనసంపూర్ణతత్త్వగర్భంసర్వ
 దేవతాప్రార్థితేచ్యోఽప్రయదోసర్వసంపత్ప్రదహిమే | వేదీపూర్ణమౌమా
 మంతరితవష్యే | పృథ్వ్యాదిభూతాని తుష్టగర్భంపావకోసలః | వేదీపూర్ణేన
 మౌమామేనదత్తమాజ్ఞంసమర్చయ | ఇతిస్త్విష్టకృత్థోమః |

(౪) తా || స్త్విష్టకృత్థోమము || అష్టుసవగ్రహమౌమామమును చేసినపి

కు “తంత్రమధ్యక్రియామధ్యే” అనునదిమొదలుకొని “దత్తమాజ్యంసము
య” అనువఱకును చెప్పబడిన మంత్రములచేత స్విష్టకృద్ధౌమమును
యవలయును.

౪౭ అథపూర్ణాహుతిః.

(౯) స్మరతవాయుమిత్రంస ప్రజిహ్వద్విశిష్టంద్విపదక్షమస్య దేవంహో
వస్యంజనంచ। ఘృతసహితసుపాత్రంశ క్తిమన్నంసువోచమమతునకలమభి
చింతయేహంసదాహం। సర్వపూర్ణాహుతించైవ హోమాంతేనసంస్థి
ం। ఆయుస్తేజసశుభ్రంవిద్యాప్రియతాం అస్మిత్తంత్రోత్తరః గ్రహపూమ
గార్హాహుతిసుముహూర్తమస్తు। ఆజ్యపాత్రము త్తరతోసిధానుప్రణేతావా
పురతస్త్రిత్యాకుభంకుభం॥ శోభనం ॥ పూర్ణపుర్ణసుపూర్ణకృత్ పూర్ణగం
భిక్షతైచ్చహ। ప్రణేతాపాత్రమాదాయఅక్షతాకాశనిధారయేత్। అథవ
స్తరణాకాత్రరాదిదక్షిణతోవస్యజేత్। బ్రహ్మణోదక్షిణాంతాత్వా శ్రీయశ్శ
స్మరంప్రియతాప్రితోభవతు। యశ్శక్వరామదవీర్యాంగపూజం ఆచరిష్యే।
యశ్శక్వరాయధ్యావాహ్యావాదియోషిశోపహరపూజాంసమః। అథప్రదక్షిణ
ంసాశురం। నమస్తేగజ్జఘోత్తకనమస్తేహవ్యవాహనం। నమస్తేవితహుత్రా
యసప్రజింహ్వయేనమః। గోవేంద్రపుండరీకాక్షయశ్శక్వరాచ్యుతమాధిపః। రామ
ప్రహృషీకేశ నారాయణనమోస్తుతే। శాంఖ్యశంఖుశివసూరీశర్వభూ
శంకరం। పినాకీచంద్రమాదశ్చ నదాశివనమోస్తుతే॥ బలిదానం॥ భోగంద్ర
౪తాగచ్ఛయజమానస్య। ఏవంప్రకారేణలక్ష్యదిగ్బలిండత్వా। ఇతి పురాణ
ంత్రోత్తప్రకారేణ సవగ్రహహోమఃసమాప్తిః॥

(౯) తా॥ పూర్ణాహుతిః। స్విష్టకృద్ధౌమమునుజేసినపిమ్మట “స్మరత
వాయుమిత్రమ్” అనునదిమొదలుకొని “ఏవంప్రకారేణ లక్ష్యదిగ్బలిండత్వా”
అనువఱకును చెప్పబడిన మంత్రములచేత పూర్ణాహుతిని జేయవలయును.

*** గర్భాధానాంగహోమః.**

(౧౦) ఏవంగుణేత్యాదుకుభతథౌమమకాంతాయుగిద్రవగర్భావిన
స్యగర్భసిగ్ధర్థంగర్భాధానహోమంతచరశ్యే। నవహూర్తేణ తిండులమం హ
యచెలనమిధానిధాయతదకేనప్రోక్ష్య। అగ్నేపరిస్తీర్త్య దర్శద్వయంప్రజ్ఞా
య్యలజాంప్రదక్షిణీకృత్వా। తతుశౌచస్పజ్యఇతిధూమంజలంతిధాఅగ్నిం
నాయురాకాశమేవచ। భూతాత్మకందేహిప్రతం దేహిమేతుమతాశనం॥

రసస్వప్నానుభవో స్త్రీమమత క్షస్తదైవచ । ఆత్మానంసంభవం దేహీభుతం
దేహీదివాకర । మిథునం గర్భసంభాతం చ మాసాన్ ప్రసూతికాన్ । సుగుణం
ధార్మికం దేహీయజ్ఞో వంశస్త్రియాయుతం ప్రతాపవాన్ దేహీభుతం కీర్తివం
తంచ దేహీమే । ఆత్మానమాత్మసంభూతో రూపవాన్ రూపసంభవః । తతా-
లేపరమం భుతం దేహీమే స్య దేవతాః పంచశ్లోకేన అగ్నేలాజాన్ సమాన్యః ।
ఇతి పురాణతంత్రో క్తప్రకారేణ సూత్రమ్ ॥

(౧౦) తె॥ గర్భధానాంగమౌమము॥ పు॥ ధ్యానముచేసి నడిచి ప
“ఏవంగుణే త్యాగి శుభతథా” అనునది మొదలుకొని “పంచశ్లోకేన అగ్నేలా
జాన్ సమాన్యః” అనువదలును చెప్పబడిన మంత్రములచేత గర్భధానాంగ
మౌమమును చేయవలయును.

— * పునస్సంధానమ్. * —

(౧౧) ఏవంగుణే త్యాగి శుభతథా దౌపాననలోకేక పాద్యుత్తార్థం
సంత్రో క్తప్రకారేణ పునస్సంధానం తచరిష్యే । పాత్రోత్తార్థం మలాన్ హు
త్వా సమైశ్వరధానం । ఒలేన ద్రోన్యో అగ్నిమలంకృత్య । పతిత ప్రకరణ్యై
విస్మయ్య హరిద్రావంశులాన్ ప్రవహీ జ్యోత్వా । ఇతి ప్రయోగః ॥ వనస్పతేషు
దేవరూపవివర్ణాం లాభనం । యమస్వవదో దేవమయ సత్త్వసమర్పణం ॥ ఇన్ద్రో
కం సప్తకమిథో హుత్వా కామం లుప్త్య సంభూత సర్వక్రిత్యుభ సంస్థితః । దేవ
తా మాద్యమాహరిమతః తంత్రం ప్రయచ్ఛమే । విభిన్నోక్తేన ప్రవారమాద్యం
హుత్వా సర్వప్రాణిభుమాహరిం వారిణా తండు లేనహి । గృహీష్యామి నయూ
దత్తం సం గ్రహణం హుతాశన । ఏత్రేన్ద్రోక్తేన పరివారహరిద్రా తండులంసమ
ర్పయేత్ । ఇతి పునస్సంధాన మేలామంసమాప్తిః ॥ ఏవంగుణే త్యాగి శుభతథా
దౌపాననలోకేక పాద్యుత్తార్థం ధానం సవక్యక్రావరణం తచరిష్యే । కమ
లాననశ్చ సంభూతో సర్వక్రిత్యుభ సంస్థితః । దేవానామాద్యమాహరిం అత
శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ ఇత్యాద్యైశ్చక్రదానం । హరిణ్యగర్భగర్భస్థు హేమవి
జంవిభావనాః । అనంతపుణ్యఫలమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ ఇతి హరిణ్యైశ్చక్ర
దానం ॥ ధన్యం కరోషి చాతారం ఇహ లోకే చరత్రచ । తస్మై నైవ వ్యప్రచాసేన అత
శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ ఇతి ధన్యైశ్చక్రదానం । ఇతి శ్చక్రప్రయంచక్రత్వా
దౌపాననయోగ్యతా ఫలసిద్ధిరస్త్రివిధవంతో బ్రువంతుః । యోగ్యతా ఫలసిద్ధిర
స్తు । ఏవంగుణే త్యాగి శుభతథా అస్మాకం చతుర్విధఫలపురుషార్థసిద్ధ్యర్థం ధౌ

పాననంతరమ్ । పునఃసంధానమ్ ॥ శేషంతంతులాజ్యసముద్రైక్యంధాయః ।
అజ్యమభిఘాత్యపర్శ్యోపరణమ్ ॥ అగ్నిప్రేక్ష్య సమిధసహితమప్తితంతులా
నిక్షిప్త్య తత్రతంతులేద్యభాగంకృత్వాపకభాగంగృహీత్వావిత్తహూత్రా
యనమః । విధాత్రేనమః । ఇత్స్యాహుతిద్యయంనిక్షిప్తే । అథమారూఢ
దాయనమః । విధాత్రేనమః । ఇత్స్యాహుతిద్యయంనిక్షిప్తే । సంసక్తాజనస్తతే
యేనమః ॥

(౧౦) తా॥ పునఃసంధానము॥ అగ్నిగర్భధానాంగమేయమును
సహాప్తిహూదింబినపిచ్చుట “ఏవంగుణేత్యాదిభుభాదౌ” అనినది మొదలు
కొని “హూత్రాతంతులంసమర్పయేత్” అనువలకును చెప్పబడిన మంత్రముల
చేత అజ్యహూతమును మొదలుగాగల కర్గములను భక్త్యోభేదయవలయును.
పిచ్చుట “ఏవంగుణేత్యాదిభుభాదౌపాననలోపపాప్రయత్నార్థమ్” అను
నదిమొదలుకొని “సంసక్తాజనస్తతయేనమః” అనువలకును చెప్పబడినమంత్ర
ములచేత “పానంధానలోప పాప్రయత్నమును చేయవలయును.

శ్లో॥ అథ అగ్నిప్రస్థానమ్. శ్లో॥

(౧౧) నిర్ధిం దేహాయశోదేహేదేవస్త్వీచహుతాశనః । అయస్తేజోబలం
దేహీనమస్తేహవ్యవహనః । ఇన్యోఽపిభివాద్య గోత్రాభివాదనం । కేధా
ధానతాం । ధూపించూతికరీపప్రజనసిపాపంబవిష్వంసీచిత్తానంతరేయ
శస్యభిరీనద్యర్థమంతరీ । రతుభూతకౌశరాదనమహూర్జైకమం
త్రాభినేజోరాజ్యవిశేషపాపహరణే ధునిజినదాధార్యతాం । ఇహిమధావ
ధారణమ్ ॥

(౧౨) తా॥ అగ్నిప్రస్థానము॥ అగ్ని పునఃసంధానమును కర్గమును
చేసినపిచ్చుట “స్థితిందేహాయశోదేహ...హవ్యవాహన” అను మంత్రముచే
త, అగ్నిదేవునకు సమసాగరమునుదేసి “ధూరింధూతకరీపప్రజనసి” అను
నదిమొదలుకొని “సదాధార్యతాం” అనువలకును చెప్పబడినమంత్రముచేత
గోత్రాభివాదన, కేధాధారణములను చేయవలయును.

శ్లో॥ అథ సమిధాగోవణం. శ్లో॥

(౧౩) సమిధేనన్తేపృష్ఠి అగచ్ఛమమనన్తధిం । జ్వాలాయజ్వాల
రూపాయన్తేపృష్ఠహుతాశనః । ఇతిశో సమిధాతాప్య । అధారయన్తేపృ
షాయనమః । ఉదీచ్ఛ్యాంపూజాయత్సాగచ్ఛమహాదేవ గచ్ఛగచ్ఛహు

తాశనా ఇతిశ్లోకేనఅగ్నింవిస్యజేత్ | ఇతిపురాణతంత్రోక్తప్రకారేణ దౌపా
సనోపస్థానసమాప్తిః॥

(౧౩) తా॥ సమిధారోపణము॥ అట్లుచేసినపిమ్మట “ సమిధేనస్థితే
హ్యగ్నిః ” అనునదిమొదలుకొని “ గర్భగర్భహుతాశన ” అను మంత్రములచేత
సమిధారోపణమును, అగ్నిస్థానమును జేయవలయును.

*** అథఫలప్రదానమ్. ***

(౧౪) అథగర్భాధానస్య పంచఫలపూజాంకృత్యా సఫలతాంబూల
లబ్ధకపుష్పమాలికాసహగర్భంధారయేత్ | తతఃసువర్ణఫలదర్పణ గృహీ
త్యా మార్గోన్నీపు శేత్ | పురోవ్యక్తపంచశ్లోకాక్షరతిత్వా గర్భాధాన
ముహూర్తస్సు ముహూర్తచస్తు | అథఫలతాంబూలదానం | తత్తీలత్స్యనారా
యణప్రీత్యర్థం సర్వేసాం సుహృజనానాం గుంధాదినకలారాధనేనమః | ఫలం
వోరథఫలం ఫలదానదాననూతాంపుత్రలాభాభివృద్ధ్యుతతిశాంతిం ప్రయచ్చ
మే | తాంబూలదానంనమః | తాంబూలస్వీకరం భద్రం బ్రహ్మవిష్ణు సహస్రైకం |
తస్మాదస్య ప్రదానేన అతః శాంతిం ప్రయచ్చ మే | ఇదం ఫలతాంబూలదానేన సం
తానగోపాలకృష్ణాంపుత్రం కామయమానస్య ప్రీయతా ప్రీతోపరిదోభవతు |
తతః బ్రాహ్మణాశీర్వాదః | పురోవ్యక్తసభాజనస్య నూతనంస్త్రాభరణాలం
కరణం దత్వా ఇతిపురాణతంత్రోక్త నవగ్రహ పునఃసంధాన దౌపాసనవిధి
సమాప్తిః॥

(౧౫) తా॥ ఫలప్రదానము॥ అట్లు అగ్నిస్థానమును చేసినపిమ్మట
“ అథగర్భాధానస్య పంచఫలపూజాంకృత్యా ” అనునది మొదలుకొని, అతే
వరదోభవతు, అనువటను చెప్పబడిన మంత్రములచేత ఫలదానతాంబూల
దానములను చేయవలయును. మఱియును, బ్రాహ్మణాశీర్వాదము, సభాజన
పూజను చేయవలయును. మఱియును, నూతనవస్త్రాభరణాలంకరణముల
నివ్వవలయును. ఇట్టిపురాణతంత్రోక్త నవగ్రహ పూజాదికము సమాప్తము.

*** అథపునఃసవనమ్. ***

(౧౬) గర్భపథ్యతిమాసానిత్యతీయంగృహీతప్రీయః | చతుర్థేవత్తమే
వాప్రీత్రైశాంపునఃసవనోచ్యతే | తత్ సమచినేక ర్తవ్యమితి | మంగళసాన్నిధానం
తరంభామగవస్తాద్వ్యలంకృత్యా పురాణోక్తప్రకారేణ పుణ్యోహవాచనం
శ్చ త్యావవగుణైర్వాదిశుభార్థౌ మహాధర్మవత్ప్రార్థనా గర్భస్థపిండశుభ్యర్థం

పుంసవనంబవరిష్కే । హరిద్రామయసూత్రాణి సప్రవింశతతంతుభిః । బర్హి
యాధర్మశుభ్యర్థంతత్ప్రిండా యుష్యవర్ధనం । ఇన్ద్రో కేనసూత్రంబధ్వా బౌపా
సనాగ్నిప్రజ్వాల్య । గోధూపతండులాశ్వేన గుడపయసానహ మిన్ద్రయ
త్వా । అథహూమః । పథహేవరుణః సూర్యః । ధ్యోతయోశ క్షిదం ద్రమః । కుమా
రంతంసుతస్యేవత్యతయోశివనంజ్ఞికం । బుధో గణపతిబ్రహ్మ చతుర్థేనాసీనం
యుతం । పంచమగురురీశానష్టష్టే గౌరభ్యగోసుతః । షండో సౌరమిన్ద్రక్త
సప్తమీమాసి సంజ్ఞికం । అష్టమే భైరవో రాహుపుణ్యే శాచ్యివత క్తయః । పృథక్
పృథక్ ద్వంద్వనామనపూర్వోక్తద్రవ్యవగ్నానమాపయేత్ । తతో వరం పూర్ణా
హుతిః । హేవాసు శేషంధౌదంశతప్రాశయేత్ । ఇతి పురాణతంత్రోక్తపుం
సవనం సమాప్తిః ॥

(౧౫) తా॥ పుంసకనము, గర్భధారణకాలము మొదలుకొని మూడవమాసమువరదైనను, నాల్గవ
మాసమునందైనను, అఱవమాసమునందైనను, పుంసవనమును జేయవలయు
ను. షటియవమాసములయందు సమదినమునందు జేయవలయును. అట్టిని
యమితోనవమందు చంద్రులు మంగళస్థానమును శేషపిష్టలు సూర్యులు
స్తామిలనలంకరించుకొని పురాణోక్తప్రకారముచేత పుణ్యహవాచనమును
చేసి, ఏవంగు జేత్యాదిశుభతిథి, అనునది మొదలుకొని, పుంసవనంబవరిష్కే,
అనువటకును చేప్పబడినవిధముగ సంకల్పమును జేయవలయును. అనంతరమందు
“హరిద్రామయసూత్రాణి... డాయుష్యవర్ధనమ్, అనుమంత్రముచేత సూ
త్రమునుబంధించి యాపాసనాగ్నిప్రజ్వలంపజేయవలయును. పిష్టలు, ప్రత
మోవరుణస్సూర్యః, అనునవి మొదలుకొని, ద్రవ్యవగ్నానమాపయేత్, అను
వటకును చేప్పబడినమంత్రములచేత హేవాసు మును జేయవలయును. పిష్టలు
పూర్ణాహుతిజేసి హేవాసు శేషమును దంశతులిరువురును భుజింపవలయు
ను. ఇట్లు పురాణతంత్రోక్తమైన పుంసవనపధి సమాప్తమునుబొందను.

॥ శ్లో॥ అథనీషంతం. ॥ శ్లో॥

(౧౬) తత్పరదినతంత్రోక్తప్రకారేణ నీషంతధిశుచ్యతే । ఏవంగుతె
త్యాదిశుభతిథామధర్మవత్పూర్వోగర్భస్థితాపిండస్య జ్ఞానోదయాయుష్యాభి
వృద్ధ్యర్థం పుర్రోక్తప్రకారేణ పుణ్యహమాచరిష్యే । ఇతీనంకల్ప్యై పుర్రోది
నే పుంసవనశేషమగ్నప్రజ్వాల్య । బౌపాసనంకృత్వా । సభార్యసంకుర్యాత్

ఏవంగుణేత్యాదుభుభృతౌ మమధర్మపత్నాన్ గుర్యాభి పృథ్వీర్థం స్త్రీతాంగ
 ద్వాంతపర్వతంపింజస్యసురూపసుగుణసుపుత్ర్యాభిపృథ్వీర్థం శ్రీసంతానగో
 పాంకృష్టపితృర్థకసీమంతాంగభలతాంబూలదానలబధిష్యే । అథపాగ్ని
 శాస్త్రీతాంప్రత్యబ్జుభితత్పతిమాస్తే వామనాసాపుటే సూక్ష్మవస్త్రాంతరేదౌ
 దుంబరరసంపాగ్నిమిత్ర । నవఃస్త్రాద్యలంకృత్యా ఆశీర్వాదభూర్వాక్తసీరాం
 బసః॥ ఇతివృత్తాంతంత్రోక్తప్రకారేణ సీమంతసమాప్తిః॥

(౧౬) తా॥ సీమంతము॥ పుంసదవమును చేసిన పరదినమునందు సీ
 మంతమును చేయవలయును. ఏవంగుణేత్యాది భుభృతౌ, అనునది మొదలు
 కొని ప్రుత్యాహమాచరిష్యే, అనువటకును చేప్పబడినవిషముగనంకల్పము
 నుచేసి పూర్వదినమునందు వింశతివనశేషాగ్నిని ప్రబ్జ్వలింపజేసి యాపానన
 మునుచేసి సభార్చనమునుచేయవలయును. పిమ్మట సభార్చనమును చేయవ
 లయును. పిమ్మట సుకల్పమునుచేసి అనుమధర్మపత్నాన్, అనునది మొద
 లుకొని చేప్పబడినవిషముగ ఫలతాంబూలదానాదికమును చేయవలయును.
 ఇట్లు వింశతివస్త్రాంతరేదౌక్తసీమంతవిధానము ముగిసెను.

—❀ అథ జాతకర్మవిధిః ❀—

(౧౭) అన్యకుమారస్యగర్భోపాసనః॥ అన్యకుమారస్యవర్జ్యంజాత
 కన్యావరిష్యే॥ స్వర్గరజితకాంస్యపాత్రాణివిధాన్యతశచరూ-రామిత్రితమువై
 నీయప్రవాళమాక్షైకైసుచర్తైనాలాద్యః కుమారాయకుమారోయంజాలాం
 జాతాయవత్ససా । ఆయుష్కంఠంయశస్యంఠంలేజస్వీయధుప్రాశనం । ఏవం
 జ్ఞోక్షేనశిశోసువర్తైవమధుత్రివారంప్రాశయేత్ । ప్రథమప్రాశ్యామి । ద్వితీ
 యంప్రాశ్యామ్యేనీయంప్రాశ్యాజాతకర్మముమూర్తస్సుముమూర్తమస్తు । జా
 తకర్మసమాప్తిః॥

(౧౮) తా॥ జాతకర్మవిధి॥ అన్యకుమారస్య...కన్యావరిష్యే,
 అనుసంకల్పమునుచేసి మధుస్పృశకరూ-రామిత్రితమువై నీ
 పాత్రములనుచేసికొనివచ్చి ప్రవాళమాక్షైక సువర్ణములచేత రాలాద్యము
 చేసి కుమారాయకుమారోయమ్, అనునది మొదలుకొని చేజస్వీయధు
 ప్రాశనమ్, అనువటకును చేప్పబడినవంత్రిముచేత శిశువునకుమూర్తపర్యా
 యములు సువర్ణముచేత మధుప్రాశనము చేయవలయును. ఇట్లు జాతకర్మ
 విధానము సమాప్తము.

—* అథ నామకరణప్రయోగః. *

(౧౮) కృష్ణోనంతోఅచ్యుతశ్చ వైకుంఠోభజనార్జునః | యోగీశశ్రుండ
కామోవాసుచేవస్తథాహరిః | లక్ష్మీశ్రీకమలాభద్రా సీతాసత్యాదరుక్మిణీ |
మాధవీచంద్రికాఘామితులసీజాహ్నువీతథా | ఏతానిశ్రీమదామానిమృగ
శీర్షాస్యనుక్రమాత్ | ఇతిశ్రీకౌంఠామానిఅవకడచక్రప్రకారేణసత్తులనామ
లేఖయేత్ | తండులరాశ్యోపరిహరిద్రమావైశ్యనామత్రయంలిఖ్య | అస్యకు
మారస్యకృపహరనామయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం నామకరణమాచరిష్యే | మాస
నామసత్తులనామనిజనామదేవతాభ్యోనమః | తతోధ్యానాహ్వనాదియోజనో
పచారత్పూజాంఅచరేత్ | తతోసభానుజ్జయానామత్రయే వాచసంకుర్యాత్ |
తద్యథా | ప్రథమంమాసనామానిద్విగీయంఋక్షనామచ | వ్యవహరస్యవామా
నిక్రమేణతస్యతద్యరేత్ | ఏవంప్రకారేణవాచ్యమితిమాసనామసత్తులనామని
జనామముహూర్తసుముహూర్తమస్తు | మాతాపిత్రీంశిశోశ్చఅయష్కాభివృ
ద్ధిరస్తు | అథాశీర్వాదః | ప్రజాపతిః | ప్రజామాయువర్షశతందదాతు | ఇతిపురా
ణతంత్రోక్తప్రకారేణ నామకరణప్రయోగః ||

(౧౯) తా|| నామకరణప్రయోగము|| సంకల్పానంతరమందు “కృష్ణో
న.తోఅచ్యుతశ్చ” అనునదిమొదలుకొని,, సత్తులనామలేఖయేత్,, అనుపఱ
కునుచెప్పబడినప్రకారముగా, మంత్రమలనుచ్చరించుచు తండులరాశీయందు
నామత్రయమును లిఖింపవలయును. పిమ్మట,, అస్యకుమారస్య...కరణమా
చరిష్యే,, అనిసంకల్పమునుచేసి,, మాసనామసత్తులనామ...అయష్కాభి
వృద్ధిరస్తు,, అనుపఱకును చెప్పబడినవిధముగ నామకరణమునుచేయవలయు
ను. పిమ్మట నాశీర్వాదము మొదలగువానిని చేయవలయును. ఇట్లని పురాణ
తంత్రోక్త నామకరణప్రయోగము సమాప్తము.

* అథ అన్నప్రాశనమ్. *

(౧౯) వస్త్రావ్తద్వాదశేమాసేఅన్నప్రాశనకంతథా | ఆయురారోగ్య
సిద్ధ్యర్థంభుష్టిదంకాంతివర్ధనం | ఇతిపుణ్యహవాచసేఅస్యకుమారస్యఆయురా
రోగ్యసిద్ధ్యర్థంభుష్టికాంతిద్వారాశ్రీనగరేశ్వరప్రీత్యర్థం | అన్నప్రాశనంఅచరి
ష్యే | సువర్ణపాత్రైరజపపాత్రేవా | పంచవిధపరమాన్నం | పంచవిధభక్ష్యం
వా | క్షీరఘృతమధుశరకరాద్యాహారాన్నిషేష్య | దేవతాసమీపే అన్నపు
జాంకుర్యాత్ | ఆదాయదక్షిణాసవాంబరేణదధ్యామృతపూరితరత్నపాత్రం

ధ్యానాహ్వరాదియోషతోపచారపూజాంకృత్యా తతఃపరమాగ్నం భక్షయేత్ ॥ అన్నప్రాశనముహూర్తస్సుమహూర్తవస్తు ॥ ఆపర్వాదపూర్వకసీరాజనం ॥ అన్నప్రాశనప్రయోగము ॥ ౫౫ ॥

(౧౮) తా॥ అన్నప్రాశనము ॥ .. పస్తాష్టద్వాదశమాసే...కాంతి వ్యవస్థ, అయిరానోగ్యసిద్ధికొరకుఫష్టినిగలుగజేయునట్టిదియును, కాంతిని గలుగజేయునట్టిదియును, అయినయన్నప్రాశనమును పస్తాష్టద్వాదశమాసములయందుజేయవలయును శాస్త్రోక్తప్రకారముగ పస్తాష్టద్వాదశమాసములలోనిష్టమగుమాసమునందన్నప్రాశనమునుజేయవలయును. అట్లుతనీష్టమైచమాసమునందరి శుభదినమునందు విశ్వేశ్వరపూజముదలుకొని పుణ్యాహవాచనమువఱకును జేయదగినకర్మమునుజేయవలయును. అనంతరమందు ॥ అగ్రమసారస్య...ప్రాశనం ఆచరిష్యే, అనిసంకల్పమునుజేసి బంగారుగిన్నెయించెనను, వెండిగిన్నెయించెనను, పంచవిధపరమాన్నమువైనను, పంచవిధభక్ష్యములవైనను, శ్రీరఘుల వధుశరీరాద్యావళిములవైనను, కట్టిచేత తానమీపమునందన్నపూజనుజేయవలయును. అట్లుయోషతోపచారపూజనుజేసి పిమ్మటచాలునిచేత పరమాన్నమును భుజింపజేయవలయును. పిమ్మట నాశీర్వాదసీరాజనములను జేయవలయును. కట్లని పురాణతంత్రోక్తమైనయన్నప్రాశనప్రయోగము ముగిసెను.

॥ శ్లో॥ అథ కర్ణవేధపాద్రంభః ॥ ౫౬ ॥

(౧౯) శుభదినేశుభేణుడేచంద్రతారాబలవృత్తే ॥ యోగ్యమాసేశుభంవింద్యాతకర్ణవేధస్యడల్లితే ॥ ఇతికర్ణవేధాంగగణపతిపూజాం ఆచరిష్యే ॥ గణపతయేనమః ॥ ధ్యానాహ్వరాదియోషతోపచారపూజాంకృత్యా తతఃపరం ॥ కర్ణవేధాంకుర్యాత్ ॥ ఇతిపురాణతంత్రోక్తప్రకారేణకర్ణవేధః సమాప్తిః ॥

(౨౦) తా॥ కర్ణవేధపాద్రంభము ॥ .. శుభదినేశుభే...వేధస్యడల్లితే, మంగళకరములగు ఉభివారిసక్షిప్తములగలకాలమునందు తారాబలచంద్రబలములను చక్కగజూచుకొని యోగ్యమగు మాసమునందు కర్ణవేధనుజేయవలయును. అను ప్రమాణానుసారముగ శుభదినమునందు కర్ణవేధనుజేయుటకు నిశ్చయింపవలయును. పిమ్మటవిశ్వేశ్వరపూజనుజేసి కర్ణవేధనుజేయవలయును. కట్లని పురాణతంత్రోక్తమైన కర్ణవేధప్రయోగముముగిసెను.

— * అథ అక్షరారంభః. * —

(౨౧) శుభలగ్నైశుభముక్షేపంబ్రతారాబలాన్వితే । శ్రద్ధామేధాత
ధాత్రజ్ఞావిద్యాసుజ్ఞానసర్థమే । తత్ప్రేయ క్తగతాధ్యక్షంశారదాంబనమాలీ
కాం । పూజయేత్ప్రేయక్తయైక్త్యవలిఖితంగురురాజ్ఞయా । విద్యారంభమితప్రో
క్షంఆయుర్వ్యసేబలంతథా ॥ ఇతి అక్షరారంభ సమాప్తిః ॥

(౨౧) తా॥ అక్షరారంభము ॥ “ శుభలగ్నైశుభ...జ్ఞానసర్థమే,,
తారాబలబంధ్రబలములతో గూడినవియును, మంగళకరములగు తీర్థివ రసత్
త్రములతోగూడుకొనినదియునునగు దినమునందుశ్రద్ధ పీఠ, ప్రజ్ఞావిద్య, సుజ్ఞా
నము, అనునవివృద్ధియగుటకొఱకు నభిరాభ్యాసమునుజేయవలయును. పటి
యును, “తత్ప్రేయ క్తగతాధ్యక్షం...ఆయుర్వ్యసేబలంతథా,, అట్టిశుభాన
మునందు విశేషకర్తృపూజను, శారదాపూజను, చేసికొనివట్టుట. ఆయుర్వ్యతో
జ్ఞానము లభింపబడినొందుటకు దగిన యక్షరాభ్యాసమును జేయవలయును.
ఇట్లువి యక్షరాభ్యాసప్రయోగము ముగిసెను.

— * అథ చాలప్రారంభః. * —

(౨౨) తదంగప్రత్యాహవాచనంసాంబీ । యజమానకుమారస్య చాల
సూమంకర్తుస్థలశుభ్యర్థం తంత్రోక్తప్రకారేణ అగ్నిప్రతిష్ఠానం ఆచరి
ష్యే । అగ్నిమూర్తిధ్యానంకృత్వా । యజమానకుమారస్యజననాచారధ్యవశో
తేక్షణపర్యంతంసంభావితసమస్తపాపక్షయార్థం ఉత్తకోత్తరయోగ్యతాసి
ధ్యర్థంత్రినగలేశ్వరప్రీత్యర్థం పురాణోక్తప్రకారేణ చాలసూమఆచరిష్యే ।
ఇతిసంకల్ప్య । తత్ర యథాసంభవతంత్ర వ్యవహారార్థం యథాసంభవద
వైక్రమమిహంతండులాజ్యద్రవ్యే । పురాణతంత్రైశ్చనద్యోజితవిష్యే । ఇత్య
న్యాధాయచాలసూమఅన్వాధానః । మహూర్తసుముహూర్తము । పరి
స్తరణాదిపాత్రాసాధనంకృత్వా । వీహీయవసుషతిగోధూనానాంపుర
కపాత్రాణికరావాణినిధాయ । చాలసూమేప్రహ్వత్వందత్వాపూర్వవతేక్ర
యాతంత్రేకుగ్రాహ్యోఽగ్నింబ్రహ్మణంబ్రతంకృత్వా । త్రయోదిశసమిచ్ఛి పూ
ర్వోక్తఇధాధానశోక్తః । అగ్నేఇధ సమర్ప్యపూర్వవతేక్రమేణఆజ్యహు
తిర్హుత్వాశేషేణస్వీకృతమిత్థాదిపూర్ణాహుతిపర్యంతంకృత్వా । ప్రణేతా
పాత్రస్యపుష్పాంశుత్రైశిరసిధారయేత్ । అథకుమారస్యరసీకుంభావతనప్రో
క్ష్య । నవవీరస్థుతేనవాశిరసిప్రదక్షిణంకృత్వాత్రైదర్శాగ్రహీత్వా । తూరే

ణయేనసవితాబృహస్పతేయత్ ఓరేణతేనవచసా సూర్యేణతత్సవితావహీ |
ఇతిశ్లోకైందక్షిణకణః ప్రదేశే శిరఃస్పృష్ఠమూలేచ వామకణః ప్రదేశేత్రీకద
ర్భాకవిచ్చిద్యతతుమా రాంజలెసిక్షిపేత్ | గోమయేనప్రిహియమాచరి
లగోధూమాకవిక్షిపేత్ | గచ్చగచ్చమహాదేవతి హిమావశేషం సమాప్య |
సమాప్తిః ||

(౧౨) తా|| చౌలపారంభము|| ముందుగాచౌలకర్మాంగమైవపుణ్య
హవాచనమును శేయవలయును. పిమ్మటనాందిని ముగింపవలయును. పిమ్మట
,,ఋజుమానకుమారస్య...ప్రతిష్ఠాపనంఆచరష్యే,, అనుమంత్రముచేత సం
కల్పమునుచేసియుగ్మియాగ్నిధ్యానమునుచేయవలయును. అంతటమరల,,య
జమానకుమారస్య...చౌలహిమంతరీష్యే,, అనిసంకల్పమును శేయవల
యును. పిమ్మట ,,తత్రయథాసంభవ...ఆచరష్యే,, అని సంకల్పమునుచేసి
,,ఇత్యన్వాధాయ,, అనునదిమొదలుకొని ,,శిరసిధారయేత్,, అనుపఠనము
చేప్పబడినయన్వాధానాది పూర్వోపాసితవర్తకునుగల కర్మములనుచేయవల
యును. అసంతరమందు చాలనియొక్కశిరస్సునందు కుంభోదకముచేతప్రో
క్షిణుచేయవలయును. పిమ్మట నవసీతఘృతముచేత శిరస్సునందు మార్జనము
నుచేసిమూడుదర్శనముగ్రహించి ,,ఋరేణయేనసవితా...తత్సవితావహీ,,
అను శ్లోకములచేత దక్షిణకణః ప్రదేశమునందు శిరఃస్పృష్ఠమూలమునందు
వామకణః ప్రదేశమున మూడుదర్శనముచేదించి కుమారుని దోసిలియందుం
చవలయును. పిమ్మటగోమయముచేత ప్రిహియమాచరిత గోధూమముల
నుంచి ,,గచ్చగచ్చమహాదేవ,, అని హిమావశేషమును సమాప్తినిబొందింప
వలయును- ఇట్లు చౌలవిధి సమాప్తము||

శ్లో|| అధోవనయనపానింభః శ్లో||

(౧౩) ఏవం గుణేత్వాదిశుభః ధౌ మమకుమారస్య స్వధర్మయోగ్యతా
సిద్ధ్యర్థం పురాణతంత్రోక్తప్రకారేణఽపనయనమాచరిష్యే| ఇతిసంకల్పః| తా
పీచంధారయిత్వాస్వధర్మయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థంగోపీచంధనధారణం ఆచరష్యే
జలక్రీడానుగోపీచాంవ్యాగావత్యాంభవంతథా | గోపీచందనమిత్యైక్తమతః
తాంతింప్రయచ్ఛేత్ | ఇతిగోపీచందనధారణం | స్వధర్మవర్తిమాను సుము
హూర్జైవఅవశేత్ | అధమంగలాష్టకంపఠిత్వా | ఉపనయనమహూర్తము
హూర్తమస్తు| అస్యాయంత్రమి | వస్త్రాజినోపవీతంచహంజీవండుప్రదాయ

కం॥ నామత్రయోపదేశకంబలక్ష్యతమమువాహ్యతంవివంగుణేత్యాశుభ
తిథౌమమస్వధర్మయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం హరిద్రావస్త్రధారణంఆచరిష్యేఅస్మి
హరిద్రసంయుక్తంధారయేచ్ఛచిరాయకం॥ ఆయుర్బలయతోసౌఖ్యం॥ పు
ణాంధారణంశుభం॥ మమశుచిత్వసిద్ధ్యర్థం॥ అంజనధారణం ఆచరిష్యే॥ పంచ
భూతాత్మకోవాయురూపం అంజనమేవచ॥ శుచిత్వంధర్మసిద్ధ్యర్థం అంజనం
ధారణంశుభం॥ ఇతిఅంజనధారణం॥ తండులస్నోపరిహరిద్రాయుక్తచేత
తానిధాయ॥ ధ్యానాహ్వనాదిపూజాంకుర్యాత్॥ దానపంత్రిం ఉపేతం
తుయద్దానంబ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకం॥ బ్రాహ్మణస్యకేదత్వాధారయేత్స్వకా
లికే॥ ఇతిఉపవీతదానం॥ మమస్వధర్మయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం ఉత్తరోత్తరాయు
ష్కాభివృద్ధ్యర్థం॥ కేయోభివృద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీతధారణంఆచరిష్యే॥ పంత్రిం
శుభం॥ త్రివసూత్రంతుపవిత్రంపాపనాశనం॥ ఆయుష్సేనోయశస్సౌఖ్యంబలు
కర్మక్షయోత్సక్తం॥ యజ్ఞోపవీతీకృతభోగ్యరాజోగణాధిరాజోబృతపాదప
ద్మం॥ ఏతత్క్షోకద్వయేనయజ్ఞోపవీతధారణం॥ మమశరీరశుద్ధ్యర్థం మాంజధా
రణంఆచరిష్యే॥ తండులస్నోపరిహారంజేపూజయేత్॥ త్రిమూర్తీగుణాఽయ
ుక్తం॥ గంధీద్యయసమన్వితం॥ రజ్జురూపాత్మకం మాంజేధారయేద్ధర్మసాధనం॥
ఇతిమాంజేధారణం॥ దండః॥ గోసర్పనివారణార్థందండధారణం ఆచరిష్యే॥
తండులస్నోపరిదండపూజాంకుర్యాత్॥ గోసర్పభయనాశయదండసర్పగు
ణాత్మకం॥ పవిత్రంధారయామ్యద్య దండధారణమేశుభం॥ ఇతిదండధార
ణం॥ ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ మమశుభాచారస్యనామత్రయోపయోగ్యతా
సిద్ధ్యర్థంకరీరశుద్ధ్యర్థం త్రినగరేశ్వరప్రత్యర్థంతదంగత్యేవ బ్రాహ్మణపూజాం
ఆచరిష్యే॥ త్రినగరేశ్వరయాపాయ బ్రాహ్మణాయగంధాదినకలారాధనేవ్య
ర్హితంనమః॥ నామత్రయోపదేశయోగ్యతాసిద్ధిరస్తు॥ వస్త్రంలింకారసంయుక్త
భూషణందక్షిణాంతథా॥ ఆచార్యంపూజయేద్గన్తుప్రణామంభక్తిపూజకం॥
ఇత్యాచార్యపూజావిధిః॥ తదుపరితతులస్థానాం ప్రణమ్యతేతదనః పూజా
మాచరిష్యే॥ తంప్రణమ్యతపదేశస్యశిక్షాంకల్పయేత్॥ వృత్తారోహంనకున్ద్యత
నకూపమవరోహయేత్॥ నగ్నసాన్నినంనకున్ద్యతపరశ్రీగవసంపదేత్॥ దేవ
తాబ్రాహ్మణపూజావస్వధర్మావరణంతథా॥ ధర్మార్థకామసహితాస్వత్రీ
శయనకాంక్షిణి॥ దేవతాగురుమిత్యర్చ్యపాతంసంధ్యాంసదాధరేత్॥ ఇత్యా
దితానధర్మానిస్వధర్మచిత్తానుభవం॥ ఏవంశుభాచారస్యతతుఃశిష్యే॥ అభ్యుపాస

శా. అద్యతాయ అసంతాయగోపిందాయనమోనమః । ఇతినామోపదేశం
 చక్షాణోక్తం లోకపావనం । ఇతినామోపదేశః । ప్రాతర్భూధ్యాహ్నసా
 ధ్యూహ్నాహ్నాగ్నిచందమాతరః । చతుర్వింశద్వర్తరూపా గాయత్రీభాగ్యతేన
 మః । ఇతివ్యాసోక్తజపః । ఏవంగుణేత్యాదిశుభతథౌ పూర్వోక్తసంధ్యావందన
 యోగ్యతానీక్యర్థం శ్రీసగరేశ్వరప్రీత్యర్థం ఛాయానమేత శ్రీసూర్యనారాయ
 ణప్రీత్యర్థం అర్చ్య గ్రతయంతరం పేర్తి । దినాకీర్తనమస్తుభ్యం పావమన్నచ దద్ధ
 రి । త్రయాయాయానవిశ్వోక్తగృహణార్థ గ్రంథమోస్తుతే । ఏహిసూర్యనామా
 సాగ్రంశో తేజోరాజిషగచ్ఛతే । అనంతపాహమాంభక్త్యా గృహణార్థ గ్రంథ
 మోస్తుతే । ఉదయేబ్రహ్మణోయాపంమాధ్యాహ్నాయమహేశ్వరః । సాయా
 హ్నాగ్నయంవిష్ణుత్రయాయాగ్నివివాకరః । ఇదలర్చ్య గ్రంథమః । ఇత్యర్చ్య గ్రత
 యంతత్వా । ఇష్టోక్తత్రయేకుమారస్యాంజరహనుక్తా ప్రవాళపుష్పానారి
 కేశం గాజవైస్సహజర్చ్య గ్రతయంతత్వా అభజపస్తానం ॥ కాళింగగృహమా
 ద్యభాగలియంప్రాచీనుఖంవర్తలం ౯ క్తరత్నవిభూషిత ద్వజరథం గర్భం
 చస్తాగ్నిశం । సప్తాశ్వంకమలద్వయాశ్వితకరంపద్మాననంకౌటికంమేకౌర్జివ్య
 గిరిప్రవక్ష్యకరంసేనామహేభానురం । ఇతిసూర్యనారాయణాయనమః । అ
 ధ్యాగ్నికార్యం । ఏవంగుణేత్యాదిశుభతథౌమమలయద్యసుగతానేకసురూప
 మంగళాభివ్యవర్తం శ్రీసగరేశ్వరప్రీత్యర్థం సాయంప్రాతర్భూధ్యాహ్నం అచరిష్యే
 అన్నమూర్తిధ్యానాదిలంకారంకృత్వా ఆధారమన్ననమిథావన్నశ్రేయో
 భివర్ధిని । జాతవేదప్రసీదస్వగృహణసఫలంకురు । అన్నయేనమః । వర్చసాఇతిక
 రద్యయంతాశ్చ । ముఖంస్వర్చయేత్ । తతః అగ్నిముఖేస్థానం । త్రియంజేహీయ
 శోదేహితేజస్వీదహుతాశన । ఆయుశ్శేబలంజేహీ నమస్తేహవ్యవాహన ।
 ఇత్యగ్నిశుభివాద్య । తదనంతరంమేధావిధారణం । ఇతి తంత్రోక్తప్రకార అ
 గ్నికార్యంసమాప్తం । అథభాసింగధారణం ॥ శోభనంశర్వమారోహభాస
 యంతిముఖంశుభం । అలంకుయవ్యసతతంత్రేయంసేబహుసంమతం । జామ
 దగ్నిస్త్రీయంభూమిశ్రద్ధాయేనమపాహరత్ । తత్త్వాయాస్యమహాతేజాబ
 ధ్నామనవావర్చసా ఇంభాసింగధారణం । అథపూర్ణాహుతిః । సర్వంపూర్ణా
 హుతింజైవ హేమామంతేవప్రత్యేతం । ఆయుఃత్రేయస్కరంవృద్ధిం ప్రేయ
 తాంపావకోనలః । ఇతిపూర్ణాహుతిః ॥ గర్భగర్భమహాదేవేతి । హేమయోగం
 పూర్ణం । అక్షమాతృభిశ్చ ॥ భిక్షంజేహీభవంతితి । భిక్షానభ్యో నుకర్తమా ॥

ప్రవాతైఃసహగోధూమచంద్రైః సహాభిక్షాదత్వా । తదుచరి ఉపనయ
నాంగసఖామృతాంతర్యాత్ । తాంబూలసహచక్షిణాంధత్వా ఇతిపురాణ
తంత్రోక్తఉపనయసప్రయోగసమాప్తిః॥ తత్పరదినే పుణ్యహస్త్యాత్వాదం
దహాంజీవజీనవిస్మయ్య తదంగదీప్యహరిద్రావస్త్రువిస్మయ్యనూతనవనవం
ధారయత్ । తమచరితసంతమాధవభూజాంతచిక్ష్యే పుజానఃప్రార్థనం
తరంవిధ్యత్సవంతుర్యాత్ । అగతేర్ముఖిణి! దేవపీఠంస్వపిశ్యాంశ్చపిసగతా
శ్చసవత్తుకాః । తప్తితాచనపుత్రాశ్చతర్పయమియథాక్రమమితి । సవ్యాసవి
తీదేవాంశ్చపిఃఋషయస్తథా । అవసవ్యాపిత్యౌతాంచతర్పయమివిధిస్సృ
తం । తతఃపూజం॥ దేవాశ్చతర్పయమినమః । దేవగణాంస్తర్పయమినమః । దే
వపత్నిస్తర్పయమినమః । దేవపితౄశ్చస్తర్పయమినమః । దేవపుత్రాంస్తర్ప
యమినమః । సర్వేభ్యోదేవేభ్యస్తర్పయమిస్తర్పయమినమః । సవీతః ఋషీం
స్తర్పయమినమః । ఋషీణాంస్తర్పయమినమః । ఋషిపత్యంస్తర్పయమి
నమః । ఋషిపితౄశ్చస్తర్పయమినమః । ఋషిపుత్రాంస్తర్పయమినమః । స
ర్వాశ్చఋషీశ్చస్తర్పయమినమః । ప్రాచీనవీతీ । పితౄశ్చస్తర్పయమినమః ।
పితౄగణాంస్తర్పయమినమః । పితృపత్నిస్తర్పయమినమః । పితౄపుత్రాస్తర్ప
యమినమః । సర్వాశ్చపితౄశ్చస్తర్పయమినమః । ఇతిపురాణతంత్రోక్తదేవ
ఋషిపితౄతర్పణం సమప్తయమినమః॥

(౨౩) తా॥ ఉపనయసంధి॥ “ ఏవంగదేత్వాది...ఉపనయసమాచ
రిష్యే” అనిసంకల్పమునుజేయవలయును. పిమ్మటకౌషీనమును ధరింపవలయు
ను. అంతట, “జలక్రీడానుగోపినాం...సుముహూర్తేచఆచరేత్” అను మం
త్రముచేత గోపీచందనమునుధరింపవలయును. పిమ్మట మంగళాష్టకమునుపఠి
ంచి “ఉపనయసము...చస్తు” అనిదేవుపలయును. అంతట “వస్త్రాజీనో
పవీతంచ” అనునవిమొదలుకొని “శస్త్రధారణమాచరిష్యే” అనువచనమును
చెప్పబడిన మంత్రములనుచ్ఛరించుచు సంకల్పమును జేయవలయును. పిమ్మట
క్రమముగ, అంజనధారణము, ధ్యానాహ్వనాదిపుజనముజేయవలయును. పి
మ్మట, “ఉపవీతంతయద్ధానం...త్యర్చకాభిశే” అనుమంత్రముచేత ఉపవీతి
దానమునుచేయవలయును. అంతట “మహస్వధర్మ...ధారణం ఆచరిష్యే” అ
నిసంకల్పమునుచేసి “శుభంత్రినవనూత్రంతం...ద్యుతపాదపద్మమ్” అనుమం
త్రముచేత యజ్ఞోపవీతధారణను జేయవలయును. అంతటమాంజీధారణకు

గానంకల్పమునుచేసి తండులరాశిమీద నాంబీపూజను చేయవలయును. పిమ్మట "అమూర్తిమూర్తా...ర్థసాధనమ్" అనుమంత్రముచేత నాంబీపూజనుచేయవలయును. పిమ్మటమరలసంకల్పమునుచేసి బియ్యపురాశిమీద దండమునుపూజించి "గోనర్పణయ...రణమేశుభమ్" అను మంత్రముచేత దండధారణను చేయవలయును. పిమ్మట "ఏవంగణేత్యాది...పూజాం ఆచరిశ్యే" అనిసంకల్పమునుచేసి "శ్రీనగరేశ్వరరూపాయ బ్రాహ్మణాయ" అను నదిమొదలుకొని "ప్రణామంభక్తిపూర్వకమ్" అనువఱకును చేప్పబడిన మంత్రములచేత ఆచార్యపూజను చేయవలయును. పిమ్మట తరులంఘ్రిలకు నమస్కారమునుచేసి జనకపూజనుగుఱించి సంకల్పమునుచేయవలయును. పిమ్మట "తంప్రణవ్యడపదేశస్యతాత్పర్యేత్" అనునది మొదలుకొని "వృక్షారోహంకర్వీత" అనునదిమొదలుకొని "స్వస్థచిత్తోనుభేభవ" అనువఱకును చేప్పబడిన మంత్రములచేత తండ్రియగువాడుపదేశమును చేయవలయును. పిమ్మట, అడ్యతానంతగోవిందనామత్రయోపదేశమును తండ్రిచేతచేయింపవలయును. అంతట "ప్రాతర్నర్మధ్యాహ్నసాయాహ్నా" అనునది మొదలుకొని గాయత్రీభాస్వతేనమః,, అను మంత్రముచేత వ్యాసోక్తజపమును చేయవలయును. పిమ్మట ,, ఏవంగణేత్యాది...అర్ఘ్యోత్తయందత్వా ,, అనువఱకును చేప్పబడిన మంత్రములచేత అర్ఘ్యోత్తయమును చేయవలయును. పిమ్మట, ,,కాశింగ గృహమాద్య భాగవిలయం... సూర్యవారాయనాయనమః,, అనుమంత్రముచేత ఉపస్థానమును చేయవలయును. పిమ్మట ,,ఏవంగణేత్యాది...కార్యంఆచరిశ్యే,, అనిసంకల్పమునుచేసి ,,అగ్నిమూర్తిధ్యానాది,, అను నదిమొదలుకొని ,,బద్ధామిసహవర్తసా,, అనుమంత్రమువఱకును చేప్పబడిన మంత్రములచేత అగ్నికార్యధానింగధారణములను చేయవలయును. పిమ్మట ,,సర్వంపూర్ణాహుతింజైత...గర్భగర్భమహాదేవ,, అనుమంత్రముచేతపూర్ణాహుతిచేయవలయును. పిమ్మట,,భిక్షాందేహి...సహభిక్షిందత్వా,, అనుమంత్రముచేత మాతృభిక్షనుపుచ్చుకొనవలయును. పిమ్మట,ఉపనయనాంగవధాపూజనుచేయవలయును. అనంతరమందు తాంబూలదక్షిణాధికమునివ్వవలయును. ఇట్టివిపురాణతంత్రోక్తమైన యుపనయనప్రయోగము సమాప్తమయ్యె. అష్టిభముగనుపనయనమునుచేసికొనిన నురుదినమునందు పుణ్యోపాశాచనమునుచేసి దండమును, ముంజను, అంజనమును విసర్జింపవలయును.

పతీయును, ఉపనయనాంగము దీక్షాహరిద్రావస్త్రమును విడిచిపెట్టవలయును. అంతటనూతనవస్త్రమును ధరింపవలయును. అనంతరమందువనంతపూజవహ్నిజనుచేసిపూజసంపూర్ణియైనపీష్కట విఘ్నేశ్వరమును శేరింపవలయును.

— * అథ వివాహప్రకరణమ్. *

(౨౪) తత్రవరపరీక్షాలక్షణం । విద్యాబుద్ధిస్తువిప్రాణాంబాహుజం క్షత్రిశాంతథా । ధనవృద్ధిస్తుచైత్యానాంధాన్యవృద్ధిస్తుశూద్రజం । అత్రవిశేషమాహ ॥ శీలయాపజకీర్తిసద్గుణయుతాంలగ్ధానురం ఆర్థజంతూలాదిక్రీణుతంత్రజాలకుశలంవిద్యప్రీయంధార్మికం । మాన్యధాన్యపీత్యసదాంధవజ్జనైకాంతసదాబుద్ధిమాన్ । నీవంసద్గూఢామగంధసూర్యపంసంపార్థయేభక్తితః । మాణిక్యాదిభువన్నేచుపరీక్షాయ్యవచీవనం । వరశ్రేష్ఠస్తుచైత్యానాం ధార్మికంబ్రాహ్మణప్రీయం । ఇతివరాణతంత్రోక్తవైశ్యవరపరీక్షాసమాప్తిః ॥

(౨౪) తా॥ వివాహప్రకరణము॥ వరపరీక్షాలక్షణము॥ “శీలయాపజకీర్తి...బ్రాహ్మణప్రీయమ్” మంచి స్వభావముగలవాడును, మంచిరూపముగలవాడును, మంచిగుణములుగలవాడును, త్రవ్యాగ్జనవరుడును, విశేషముగద్రవ్యముగలవాడును, క్రీణవిక్రయవ్యాపారములందు మిగులనవర్థుడును, విద్యానులయందు ప్రియముగలవాడును, ధర్మబుద్ధిగలవాడును, తల్లిదండ్రులనులందును, అన్నసమ్మాయందును, బంధువులనులందును, ప్రియముగలవాడును, నకల సద్గుణములగలవాడును, నగు భనుగుని పరింపవలయును. పతీయును, మాణిక్యాలను పరీక్షించుచు జీవించువాడు వైశ్యులలోనుత్తముడు. పతీయును, ధార్మికుడును, బ్రాహ్మణప్రియుడునునగు వైశ్యుడు వరసౌత్రముడు. బ్రాహ్మణులలో విద్యాధులు గల బ్రాహ్మణుడును, క్షత్రియులలో దాహుబలముగలవాడును, వైశ్యులలో నధికధనవంతుడును, శూద్రులలో విశేషముగ ధాన్యవృద్ధిగలవాడును, కన్యాదానమును పొందుటకు దగినవారలనితెలిసి యిట్టి సముదయముగల వైశ్యుడవలవలయును. ఇట్టివైశ్యవరపరీక్షా సమాప్తయః.

— * అథ విశ్వయ తాంబూలమ్. *

(౨౫) మాంసల్యద్రవ్యేణ జస్తాగ్నిరతైస్సహవనోకన్యాకృహమాగత్యప్రాప్నోతివరంఉపవిశ్యవరస్యదక్షిణధాగకన్యావ్యయంఉపవేత్తి । అత్రకులశిలపయోమాపీవీత్తవిద్యాయతోజితః ॥ వరానురూపిరయక్తా సకన్యాద

ద్యాద్ధుశాస్త్రితాం ఇతిశాస్త్రోక్తవిచార్య॥ అథవాగ్దానాంగభూత గణపతి
 పూజాంతరిష్యే॥ గణపతయేనమః॥ ధ్యానాహ్వనాదిపూజననమః॥ దేవేం
 ద్రదాణేననుస్తుభ్యం దేవేంద్రప్రియభామిని । వివాహదానమారోగ్యంకన్యాదా
 నంనదేహిమే॥ ఇతిశచీప్రార్థనా॥ కన్యాపూర్వకం ॥ గోత్రప్రవరాదిత్రపురు
 షోద్దేశాక్షాత్రమేణోచ్చర్య॥ వాచాదత్తావయాకన్యాపుత్రార్థంస్తీక్యతాన్వ
 యా । కన్యావలోకనవిధానిశ్చితత్వంసుభీభవ । ఏభిఃశ్లోకైకన్యాజనకస్యవా
 చ్యం॥ తాంబూలాదికందత్వా తత్రవరపితాచదత్వా । ఏతేశ్లోకంవరస్యపి
 తావాచమేదితి॥ తాంబూలాదికందత్వా । వాగ్దానముహూర్తసుముహూ
 ర్తనుస్తు॥ తతఃపరంవస్త్రాభరణైకన్యామలంకృత్వా॥ వాగ్దానకాలేత్సీ
 రాయణప్రీత్యర్థం తాంబూలదానంఆచరిష్యే । ఆశీర్వాదపూర్వకం నీరాంజ
 నంకుర్యాత్॥ ఇతి పురాణతంత్రోక్తకన్యానిశ్చయసమాప్తిః॥

(౨౫) నిశ్చయతాంబూలము॥ “ మంగళ్యద్రవ్యేణ... గణపతిపూ
 జాంతరిష్యే” పరుడగువాడుబంధుజనులను వెంటఁజెట్టుకొని మంగళద్రవ్యము
 లనువస్త్రాభరణాదులతోగూడ దీసికొనిపోయి కన్యాదాత యింటియందు
 తూర్పుదిక్కునకభిముఖుడై కూర్చుండవలయును. అప్పుడావరునియొక్కదక్షి
 ణభాగమునం దిరువురుకన్యలను కూర్చుండఁజెట్టవలయును. పిమ్మట కులశీలవ
 యోయాపములను, విత్తవిద్యలను, గలవీరునకు కన్యాదానమునుచేయవలసి
 నదనిచెప్పి పిమ్మట విశ్వేశ్వరపూజకుసంకల్పింపవలయును. అంతట “గణప
 తయే... దేహిమే” అనుమంత్రముచేతగణపతిపూజనుచేయవలయును. పిమ్మట
 “కన్యాపూర్వకం గోత్రప్రవరాది... జనకస్యవాచ్యమ్” అనుమంత్రముచేత
 కన్యాపూర్వకముగ త్రపురుషనామముల నుచ్చరించి తండ్రియగువాడుకన్యా
 దానముచేసెదనని వాగ్దానమునుచేయవలయును. పిమ్మట సుభయ కులముల
 వారును తాంబూలములనిచ్చుకొనవలయును. అంతట పరుడు తెచ్చియిచ్చిన
 వస్త్రాభరణములచేత కన్యక కలంకారమునుచేసి “ వాగ్దానకాలే...
 బూలదానంఆచరిష్యే” అనుమంత్రముచేత వాగ్దానసంకల్పమును చేయవల
 యును. అంతటఆశీర్వాద నీరాంజనముల నివ్వవలయును. ఇట్లని పురాణతం
 త్రోక్తమైన కన్యానిశ్చయ తాంబూలవిధానము సమాప్తము.

* * * అథ లగ్నపత్రికా. * * *

(౨౬) అపిత్యదగ్రహం । తాంబూలఫలప్రసాదాదిపూర్ణాంజలిరుపా

తః । కర్తానివేద్యదైవజ్ఞాతృరాజజన్మకం । పంచాంగశుద్ధివసే చంద్రతా
ంబలాన్వితే । నిష్పంచకేసులక్షకూరదోషాదికర్ణితే । శుభముహూర్తై
హివాపం । దంపత్యోసుఖప్రాప్తయేవవలిఖిత్వాసంపూజ్యగ్రహస్యః ఫల
దాయకాః । ఇతిలగ్నపత్రికాసమాప్తా॥

(౨౬) తా॥ లగ్నపత్రిక॥ “ఆదిత్యాదిగ్రహం తాంబూలఫలం... గ్ర
హస్యః ఫలదాయకాః” తాంబూలము మొదలుగాగల మంగళ ద్రవ్యములను
కోర్కెమీసాదగు బ్రాహ్మణునకు సమర్పింపవలయును. అంతట నాబ్రాహ్మణు
డు పంచాంగశుద్ధికలదియును, తారాబల చంద్రబలములతో గూడకొనెనది
యును, నిష్పంచకమైనదియును, మంచలగ్నము గలదియును, కూరగ్రహవే
ధాదిదోషములులేనిదియును, నగు శుభముహూర్త దివసమునందు వివాహ
మునుజేయుటకు యుక్తముగనుష్ఠింపనిచ్చించి యొకపాత్రయందు వ్రాసి
గ్రహములన్నియును శుభమును గలుగ జేయుగాత, అని వ్రాయవలయును.
ఇట్లు లగ్నపత్రికావిధి సమాప్తము.

శ్లో॥ అథ వివాహమంటప ప్రారంభః * శ్లో॥

(౨౭) వివాహమానే శుభవాసరేవ గణేశ్వరంభ క్తయతోక్రమేణ ।
విచిత్రచిత్రేశుభమంటపేవ స్తంభప్రతిష్ఠాం దశుభప్రదేశే । ఇతిమంటపప్రా
రంభసమాప్తః॥ అథసమావర్తనం॥ అయంపుత్రాగ్రహనాంటి అగ్నిముఖంకృ
త్వా ఏవంగణేత్యాదిశుభతిథౌ మువజ్ఞానాజ్ఞానకృతసమస్త పాపక్షయార్థం
గృహస్థానసిద్ధ్యర్థం సమస్త అభ్యుదయాది సకలఫలావాప్త్యర్థం శ్రీసగదేశ్వర
ప్రీత్యర్థంతంత్రోక్తప్రకారేణవ్రతసువ్రతగోదానసమావర్తనంతరిష్యేతదం
గమన్వాధానఃతత్రతంత్రపరిగ్రహార్థంవహ్నిఅచ్యుతాదినామత్రయం ప్రత్యే
కంవసుబాణ్యగృహరుద్రసంఖ్యాకైఃసమిధాజ్యతండువైశ్య శేషేణపూర్ణాహు
తిపర్యంతంసదోగ్ధిఆచరణ్యేఅగ్నయేనమఃసమావర్తనహోమే అన్వాధాన
ముహూర్తసుముహూర్తపన్ను । పరి స్తరణం । పాత్రాసాదనంకృత్యాతత్త్వా
త్రేఘృతసంశోధ్యఅగ్నిమలంకరణం ఇథ్యుద్రవక్షిణం । తత్రప్రధానహోమః ।
అచ్యుతానంతగోవిందాయనమఃఇతినామత్రమైశ్వర్యజ్ఞైఃకష్టహోమతీత్రధమ
వ్రతం । పంచమాహుత్యాద్వితీయవ్రతం । సవమాహుత్యా తృతీయవ్రతం ।
ఏకాదశాహుత్యాచతుర్థవ్రతం । ఏతద్వ్యత్రసాంగతాఫలసిద్ధ్యర్థంగోదానంత
చరిషే, గవామం గే శుభ్యంతి । ప్రయచ్ఛమే । ఇదంగోదానంస్వీకృత్య మమపు

జ్యోతిషశాస్త్రముప్రత్యక్షసాంగతానీధిగస్తు । కలశోదకేనశరసిప్రేక్ష్యఖ్యతేనవా
సవసితేనవాశరసిప్రదక్షిణంకృత్యాపునఃసంప్రోక్ష్య సుకోవలమాతవశ్యైశ్చదం
తథావనాదిగంఢూషమాచరేత్ । హస్తంప్రక్షాళ్య । హస్తాదావస్త్రంధార
యేత్ । చతుర్దశ్యమేలంజనంధారయేత్ । మృగనాభ్యాది అష్టగంధమనుభిష్య
అత్రప్రవాళమాలాంసంధార్యకంఠేహస్తేచకంకణౌ । వివాహార్థశివగౌరీక
న్యాంఢేహియశస్కరింపితత్ శ్లోకేనప్రవాళమాలాంకంఠేధారయేత్ । స్వర్ణ
మయసౌభాగ్యపీఠేస్థిత్యాభాసింగంధారయేత్ । అగ్నికార్యంకృత్వా । తదు
పరిపాదుకద్యంఠంపాదయోఽప్రతీప్య । నూతనవస్త్రేసువర్ణయ క్తసోపనూ
రంగృహ్యదక్షిణభుజేధారయేత్ । హస్తే వేణుదండంగృహీత్వా । వర్ణనేత్రా
హితంధత్రంపీతవస్త్రప్రపాహ్వయం । వివాహార్థంమయాగత్వాగంగాచరిణ
సన్నధౌ । ఏవంశ్లోకంపఠిత్వాభత్రఘాతయమహావిభవైగంగాప్రయఃక్రం
కించిదుదజ్జ్యంకించిద్ధూరంగత్వా । పితౄత్రంతోకీకవచనేనసంభాష్యశ్వసు
రంపరంసంభాష్య । పునఃమంటపంప్రవేశ్య । అగ్నిమలంకృత్య । శేషేణే త్యాది
పూర్ణాహుతింకృత్యాప్రదక్షిణం । మేధావిధారణం । గచ్ఛగచ్ఛమహావేత
ఉదజ్జ్యంభిపూజాంకృత్యాఫలతాంబూలచాసం । యథాశక్తిబ్రాహ్మణేభ్యో
దక్షిణాంధత్వాతదుపరి మౌంబీచండహస్తీద్రావస్త్రాబ్రాహ్మణాంబుద్యా
వే । తతోఽగ్నిర్యావపూర్వకం నిరాంజనంకుర్యాత్ । ఇతి పురాణ తంత్రోక్తవి
ధౌ సమావర్తనః సమాప్తః॥

(౨౭) తా॥ వివాహమంటపప్రారంభము॥ “వివాహమాసే...శు
భప్రదేశే” అనుమంత్రముచేత మంటపప్రారంభమును చేయవలయును. అం
తట “అయంపుణ్యోహనాందీ...గోదానసమావర్తనంఆచరిష్యే, అనంత
ల్పమునుజేసినసమావర్తనమును చేయవలయును. పిమ్మట సమావర్తనాంగమై
నయన్వాధానమును చేయవలయును. ఆయన్వాధానమునందు .. తంత్రపరి
హారార్థం...అన్వాధానముహూర్తం సుముహూర్తమస్య, అను మంత్రము
చేత సంతకల్పాదిసర్వవిధులను నెరవేర్చవలయును. పిమ్మట ,, పరిస్తరణంప
త్రాసాదనం...ప్రదక్షిణం,, అనుమంత్రముచేత పాత్రాసాదనమును చేయ
వలయును. అనంతరమందు ,,అచ్యుతానంతగోవిందాయనమః...ఏకాదశ
...కాలాంతరము వరకు,, అనుమంత్రముచేత ప్రధానపాహుమునుచేయవ

చేత సకల్బుమునుచేసి “గవామంగేఘకీష్టంతి... ప్రయచ్చమే” అనువంత్తముచేత గోదానమునుచేయవలయును. పిమ్మట “భదంగోదాన... సంగతాసిద్ధిస్తు” అనియుచ్చరించి కలశోదకముచేత శిరస్సునందు ప్రోషింపవలయును. అనంతరమందు ప్రదక్షిణమునుచేసి మరల సప్రప్రోషణనుచేసి కోమలచూతవర్ణములచేత దంతధావనాది గంధూషము నాచరింపవలయును. పిమ్మట హస్తప్రత్యక్షణమును చేసికొని హరిద్రావస్త్రమును ధరింపవలయును. నేత్రద్వయమునందును కాటుకనుధరింపవలయును. పిమ్మట కస్తూరిమొదలుగాగలయష్టగంధములను లేపనముచేసికొని ప్రనాళిమాలికను వైచుకొని హస్తములయందు కంకణములను ధరింపవలయును. “వివాహార్థంశివగారి... యశస్సోరీషే” అని స్తోత్రముచేత పవచాలదాడును కంతమునందు ధరింపవలయును. అనంతరమందు స్వర్ణవయసాభాగ్యవీతమునందుగూర్చుండి భాసంగమును (భాషికమును) ధరింపవలయును. పిమ్మటనగ్నికార్యమును నెనివేర్చుకొని పాదుకిద్వయమును పాదములయందు ధరించి సూరిన వస్త్రమునందు సువర్ణయుక్తసోపనగ్రహమునుగ్రహించి దక్షిణభుజమునందు ధరింపవలయును. పిమ్మటహస్తమునందు వేణుచుండమునుగ్రహించి “వర్ణనేత్రాహితం... గంగాచరణస్పృశౌ” అనువంత్తమునుపఠించి ఛత్రమునుధరించి ఛత్రచాయయందు త్తరాభిమఖుడై గంగాయాత్రకని కొంతెముదూరముపోవలయును. అప్పుడుతండ్రియగువాడు తండ్రితో కొన్నితొకకవాక్యములను చేయవలయును. అనంతరమందు కన్యాదాతపరునితోసంభాషించి మరలతీసికొనివచ్చి మంటపమునందు కూర్చుండబెట్టవలయును. అనంతరమందు అగ్ర్యులంకారమునుచేసి “శేషేణ” అనువంత్తముచేత పూర్ణాహుతినిచేసిప్రదక్షిణమునుచేయవలయును. అనంతరమందుషేధావీధారణమునుచేసి “గచ్ఛగచ్ఛమహాదేవ” అనిఉదవజ్జులుడై పూజనుచేసి తాంబూలదక్షిణలను బ్రాహ్మణులకిచ్చి మాంజీవంశహరిద్రావస్త్రములనుబ్రాహ్మణులకిచ్చియూశీర్వచనసీరాంజనములనుజరిపింపవలయును. ఇట్లునిపురాణతంత్రోక్తమైనసమావర్తనవిధిముగిసెను.

శ్లోకః స్వర్ణగణపతిపూజా. * శ్లోకః

(౨౮) దేవబ్రాహ్మణైశహ|| సమస్తవైశ్యసభాంతరిత్యా|| వివాహమంటసమధ్యేసభాస్తిష్ఠకచతురస్రాశ్శకహరిద్రాచరంగ జ్వలితసూతనవస్త్రా|| గానీయఅతివసౌమ్యతయా అభిద్రుమాగాని చతుర్వింశత్యుత్తర శతసంఖ్యా

కాని, పృథక్ పృథక్ వధూవరాసంగృహ్య | తత్సాగతద్వస్త్రమధ్యేభధ్వత
న్మధ్యేభధ్వతాశక్తిసువర్ణందత్వా | అంగుళ్యాభరణపూర్వకం పూజాంకుర్యా
త్ ఇతి | అథధ్యాసంసించూరవర్ణైరాతరుణారక-కాంతిఃపాశాంకుశోమోదక
యుక్తహస్తః | గజాననోరత్నవిభూషితాంగఃపిష్ట్యసమేతోవరదోస్తునిత్యం ||
ఏవంప్రకారేణస్వర్ణగణపతిధ్యానం షోడశోపచారపూజనం | కన్యాపూర్వ
కంగోత్రముచ్చార్య | అముకస్యప్రపాత్రీం పాత్రీంపుత్రీం అముకనామ్నీంక
న్యాం|వాచాదత్వాప్రయాక స్తేయచ్చార్య | అముకస్యప్రపాత్రాయపాత్రా
యపుత్రాయఅముకనామ్నేవరాయఇత్యుచ్చార్య | వాచాదత్త్వృతాకన్యా
ఇత్యుచ్చార్య|ఉభయోరపిపూగసంకలితంకుర్యాత్ | ఉదీచ్యాంపూజాంకుర్వీత్
తత్సాగంసువర్ణపుష్పఅంగుళ్యాభరణైస్సహతద్వస్త్రే | బిధ్యాగురురాచార్యా
జ్ఞాప్రకారేణదేవతామంబుస్తథేవావాక్ దేవకుంభస్థాప్య వివాహదోషధు
గ్రహదశపర్యంతంసుస్థిరోభవఇతి స్వర్ణగణపతిపూజాసమాప్తిః ||

(అ) తా|| స్వర్ణగణపతిపూజ|| అంతట దేవబ్రాహ్మణులతోగూడ
సమస్తవైశ్యులను సభగాజేయవలయును. పిమ్మట శక్తినుసారముగ నంగు
ళ్యాభరణాదికమునుధరించి గణపతిపూజను చేయవలయును. అనంతరమం
దు “సించూరవర్ణైః...వరదోస్తునిత్యమ్” అనుమంత్రముచేత గణపతినిధ్యా
నముచేయవలయును. అనంతరమందు స్వర్ణగణపతికిషోడశోపచారపూజను
చేయవలయును. పిమ్మటకన్యాపూర్వకముగ గోత్రమునుచ్చరించి “అముక
స్యప్రపాత్రీం” అనునదిమొదలుకొని “సుస్థిరోభవఇతి” అనువటకును చేప్ప
బడినకర్మమును చేయవలయును. ఇట్లుని పురాణతంత్రోక్తమైన స్వర్ణగణపతి
పూజ సమాప్తము.

❧* అథ పురాణతంత్రోక్తమధుపరగ్రహారంభః. ❧

(ఆ) వరస్యవివాహార్థంకన్యాగృహమాగత్వ మధుపరగ్రహరద్రవ్యమా
నీయప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణేత్యాదినుభతిథౌకన్యాగ్నిత్రేగ్రహమాగతా
యవగాయలక్ష్మీనారాయణప్రీత్యర్థంకన్యాదానాంగభూతం మధుపరగ్రహా
జాంతచరిష్యే | సప్తవాహావీకాదశేంపాదర్భాప్రాగగ్రా ఉత్తరాగ్రా
విష్టరందద్భిత్ | విష్టరంవిష్టరంశుమః | వసుంజేనపాదోప్రత్యోజ్యచమ్య | పా
ద్యంశుమః | త్రిరాచమ్యహస్తయోః అర్ఘ్యంశుమః | ఇతిత్రిపునరాచమ్యత్రింశ
చమనీయంశుమః | సుధానామఇతి | జలంపితౄ ఆచమ్య అథమధుపరగ్రహాత్ర

మాసియహస్తే మధుపరగపాత్రంపవిత్రం | స్వర్ణశోభనం అలోద్యఅలోద్య
లోమనుమధుపరగమిత్రశుభి | తత్పాత్రం వరస్యదక్షిణహస్తేదత్వా | ఏవం
స్లోకేనపునరాలోద్యధూమానిక్షిపేత్ | సువర్ణశోభనాయ | మధుదత్వాప్రథ
మంపాశయేత్ | ఆచమ్యసుధానామఇతిజలంపీత్యా | ద్వితీయంపాశ్య | పు
ర్వపదాచమ్యసుధానామఇతిజలంపీత్యా | తృతీయంపాశ్య | ఆచమ్య సుధా
నామఇతిజలంపాశ్య | తత్పాత్రంధూమానిక్షిపేత్ | మమగృహస్థవతయో
గ్యతాసిన్యర్థద్వితీయ యజ్ఞోపవీతధారణంఆచరిష్యే | శుభంతునవతంతూ
నాంపవిత్రంపాపనాశనం | ఆయుష్టేజోబలంసౌఖ్యంస్వస్వకర్మక్రయాత్మకం |
ఇతియజ్ఞోపవీతధారణం | ఆచమసియం | అంగుష్ఠతన్త్రాశ్చక్షుర్దృశిశిశుశే
త్ | బ్రహ్మరుద్రాణాంహరిః సూనాం చంద్రోజలద్రాణాం | మహతోగరూ
ణాంవాణీలక్ష్మీనాగారిశచీనాం | దిగ్బుడేవానతతందీర్ఘమాయఃఇతివరస్య |
వస్త్రాభరణాదికందత్వా | భాసింగందత్వా | ఇతిపురాణతంత్రోక్తవిధానేన
మధుపరగసమాప్తి ||

(౧౯) తా || పురాణతంత్రోక్తమధుపరగప్రారంభము || కన్యాదాత
యగువాడు వరునకు వివాహమునుజేయుటకు కన్యగృహమునకువచ్చి మధు
పరగద్రవ్యమునుదీసికొని ప్రాణాయామమునుజేసి, ఏవంగుణేత్వాదిశుభతి
ధా,, అనునదిమొదలుకొని, మధుపరగపూజాంతరిష్యే,, అనువటకునుచే
ప్పబడినవిధముగా సంకల్పమును జేయవలయును. పిమ్మట, ఏడుదర్భలవైన
ను, షడునొకండుదర్భలవైనను, ప్రాగగ్రములనుగాజేసి విష్ణురము సేవ్యవల
యును. అంతట, విష్ణురంసమః,, అనునదిమొదలుకొని, తత్పాత్రంధూమాని
క్షిపేత్, అనువటకునుచేప్పబడినవిధముగా సంకల్పకార్యములనుజేయవలయు
ను. అంతట, మమగృహస్థయోగ్య...ఆచరిష్యే,, అనిసంకల్పమునుజేసి, శు
భంతునవతంతూనాం,, అనునదిమొదలుకొని, భాసింగందత్వా,, అనువట
కునుచేప్పబడిన యజ్ఞోపవీతధారణాది కర్మములను జేయవలయును. ఇట్లుని
పురాణతంత్రోక్తమైన మధుపరగవిధి సమాప్తము.

—శ్లో అభవివాహప్రకరణమ్. శ్లో—

(30) ప్రత్యజ్ఞుఖస్యపాజ్ఞుఖంకన్యాం | ఉభయహస్తే | జీరకంద
త్వావరస్పరంసిరీక్ష్యతాం | కన్యావరణపూర్వకంజయతి | విద్యుక్తమంగళా
ష్టకంపఠిత్యా | సుముహూర్తవస్తు | ప్రత్యజ్ఞుఖంవరస్య ప్రాజ్ఞుఖికన్యావర

స్వతిలకంధ్యత్వా ఉభయోర్గత్యేకపుష్పమాలాం । పరస్పరంకంఠేధారయే
 త్కన్యాదానప్రయుక్తంకీచిత్ శాస్త్రీ క్తపుష్పాహమాచర్యే । మహాజ
 నైఃమహాసకల్పంచాయత్వా సోడశమహాదానాంతరపర్తి । సాలంకృతక
 న్యాదానమహంతరిష్టేతమంగత్యేన । బాహ్యూపాజాంతరిష్టే । వధూవ
 రంగంధాతుత పుష్పభూషణోద్వైరలంకృత్య కన్యాదానప్రయుక్త దేవద్రా
 వ్యూహాన్మజ్జయాన్మజ్జయైస్సహబంధజనాన్మజ్జయాన్కన్యాదానంతరిష్టే । వర
 స్థలంబజతౌ । తదుపరీకన్యాంబజతౌతమార్ధ్యదాతృంబజతౌ । సువర్ణయుక్తం
 తులసీదళి । గంగాజలైఃసహదత్వాతత్రగోత్రముచ్చార్య । కన్యాంకనకసంప
 న్నాంకనకాభరణైశ్శుతాం । దాసాగ్నివిష్టవేతుభ్యంబ్రహ్మలోకజిగీషయా ।
 విశ్వంభరంసర్వచేమతాఃసాక్షిణిభిమాంకన్యాం ప్రదాస్యామిపితౄణాంతా
 రణాంబుజకన్యాయజ్ఞాభూయో కన్యామేదేహపార్శ్వతః । కన్యామే
 సర్వతోభూయత్ కన్యామేదేహమాప్నుయత్ । కన్యాసాలంకృతాసాధ్వీ
 సుసీలాయమహామతేభిమాంకన్యాంప్రదాస్యామిపర్యక్తర్హస్థసిద్ధయే । అర్థం
 కామంవహస్సంవసర్వదాపరిపాలనం । ఇతిచతుశ్లోకైః॥ కన్యాందత్వాఇతిదా
 తువచనం । ఇతిప్రవర్గగృహీయత్ కన్యాదానసాధ్యుత్కార్యం గోభూత్రీయూ
 గ్నిదత్తదానం । ఉభయత్రబ్రాహ్మణేన్యోరత్వా పురోవీక్తప్రకారేణ । కంఠే
 పుష్పమాలాంపరస్పరంధారయేత్ । దూర్వాదలైఃక్షీరసప్తిసాతిలకంకుర్యా
 త్తతః । అక్షతాగోపణంఉభయోరంబుజపీఠసప్తిసా । ప్రత్యేకపుష్పాంబ
 లైఃక్షీపేత్ । యశశ్రేయస్తథాకామోకామాలక్ష్మీయశస్తథా । నిరసేధార
 యిష్కామిఅక్షతారోపణంకుర్యాత్ । పునఃపునఃకాంతిభష్టితప్తిశ్చాస్త్రుష్క
 మాయుష్యసంతుష్టింవత్సర్థంధారయేత్ । ఇత్యక్షతారోపణం । అథదంప
 త్యోగివలయాకారంసుదోరంపంచతంతభిః । దూరైశ్చతు తంతుయుక్తంహ
 రిద్రామూలసంయుతం । పుహందక్షిణహస్తేతు వామస్త్రీణాంతుకంకణం ।
 రిక్షోబుధేమహారక్ష ఆయుఃకాంతియశోబలం । ఏవంశ్లోకద్వయేనరిక్షాబు
 ధనం । ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ మమవివాహంగభూతం ఉత్తరోత్తరసంప
 త్ప్రజానస్సుగ్ధంమాంగల్యాభరణం ప్రతిపూజాంతరిష్టే । తంతులస్యో
 పరిమాంగల్యసూత్రం యథోక్తరచిత సువర్ణాభరణద్రవ్యైః సహమాంగశ్రీద్ర
 వ్యాన్యాసీయపుష్పాక్షతాగృహీత్వా మాంగల్య గణపతదేవతాభ్యోనమః
 సోడశోపచారపూజాంకృత్వా । యంబ్రహ్మవేదాంతవిదోవదంతి । ఇతిగణప

తప్తపార్థనా॥ దేవేంద్రదాణినమస్తుభ్యం దేవేంద్రప్రియభామినీ । బహ్నియాగ్ధక్షి
ణాయుక్తైఃపంచతోఽపరివర్ధనం । ఇతిపంచపూర్వైఃసువర్ణాక్షతైః సహదంప
తోఽస్వస్మర్మప్రయుక్తంనూతనవస్త్రాపికందత్వాఅత్రఆశీర్వాదః । ఆయుష్యా
భివృద్ధ్యర్థం ఆశీషామోఽమైఃసుభీభవభిత్వాశీర్వాదః ॥ ఇతిపురాణతంత్రోక్త
విధానేన వివాహప్రకరణం సమాప్తం॥

(30) తా॥ వివాహప్రకరణము॥ “ప్రత్యజ్ఞుభిస్య ప్రాజ్ఞుభీకన్యా
మ్” అనునదిమొదలకొని “ఆశీషామోఽమైఃసుభీభవ” అనువలకును చేప్పబడి
నమంత్రములచేత కన్యాదానాదిసకలకర్మములను శాస్త్రోక్తప్రకారముగజరి
పియ్యార్యదమును జేయింపవలయును. ఇట్లువివాహప్రకరణముముగిసెను.

—* అథ సప్తపదీలాజాసేనామః. *

(31) అథవివాహమంటపస్యపార్శ్వవిగ్భాగే దేవస్థితమంటపస్యవ
ధూవరయోఃపురతఃశీరీపేవేశ్య । పుణ్యోహంనాచయిత్యా మమవివాహంగ
భూతంసప్తపదీలాజాసేనానుపాణిగ్రహణ ఔపాసనారంభం ఆచరణ్యేఅ
గ్నిప్రతిష్ఠాపనాదిఅగ్నియూర్తిధ్యానాంతంకృత్వా అగ్నివలంకృత్య । తత్రక్రి
యాతంత్రపరిగృహార్థం అగ్నిగ్దిపంచభిక్షోక్తైః । ఏకైకంగమిధాన్యద్రవ్యే
ణశేషేణపూర్ణాశుతిపర్యంతంసద్యో ఆచరణ్యే । ఇత్యన్వాధానః । ప్రాగ
గ్రాక్షత్తరాగ్రాక్షదర్శాక్షపరిస్తీయ । లాజాసహసప్తపాత్రాసాదనంకృ
త్వాపుథక్పుథక్పాత్రాసాధనం శోభ్యదగ్భద్యయంప్రజ్వాల్య । లాజాసహ
ప్రదక్షిణంకృత్వా ఉదకేనప్రోక్ష్య అగ్నింబ్రహ్మణంతాస్మానంచాలత్యత్ర
యోదశసమిద్భిశ్చేతిఇన్ధ్రప్రజ్ఞేపణం । అస్మిన్తంత్రోక్తప్రకారేణఔపాసన
సేనామేఇన్ధ్రప్రజ్ఞేపణముహూర్తస్సుముహూర్తమస్తు నైముత్యాదిఈశాన్య
పర్యంతంవాయవ్యాది ఆగ్నేయ పర్యంతం ఆజ్యధారాంహుత్య । అథప్ర
ధానసేనామః । ఘామిర్జలంతథా అగ్నిర్వాయురౌకాశఏవచ । పంచభూ
తాత్మకేదేహేపుత్రందేహీహుతాశన । అగ్నియేనమఃరససద్వాపషేదోస్త్రీ
అజాశక్తస్తదైవచ । ఆత్మానంసంభవందేహీపుత్రందేహిడివాకర । సూర్యనా
రౌచుణాయనమః । మిథునంగర్భసంజాతందశమాసాక్షప్రసూతికాక్ష । ఆయు
స్సంతంకీర్తియంతంసుపుత్రంత్యంచదేహీషే । కందర్పాయనమః । సుగంధా
ర్చికంకాంతంయజ్ఞస్వంతంక్రియాయంతం । సత్వంప్రతాపనాక్షదేవ శుత్రందే
హీపితామహ । బ్రహ్మణేనమః । ఆత్మానమాంశ్చసంధూత రూపవాక్ష రూప

సంభవం॥ మతః శేబరవర్ణస్యపుత్రంమేనర్వచేవతాః॥ ఇంద్రాయనమఃప్రతైః
 పంచశ్లోకైఃపంచవారంలాజావధూ పూర్ణాంజలిభిః వరస్యహస్తసంపుటేన
 అగ్నిమేనమర్చణం॥ ఏవంగణేత్యాదిశుభతిథౌవివాహంగభూతంస్వపత్న్య
 త్వసిధ్యర్థంపాణిగ్రహణసప్తపదిపూజాంతరిష్యే॥ సమస్తమంగళద్రవ్యైఃస
 హసభాదేవతామధ్యేహరిద్రాగారీం ప్రతిష్ఠాస్య॥ తత్పురతఃతండులస్యోపరి
 సప్తపదీంసంతేఖ్యపూజాంకుర్యాత్॥ గారీంలక్షణసంపన్నాంసర్వావయవ
 శోభితాం॥ ఆయుఃసౌభాగ్యమేదేహివరదేభక్తవత్సలే॥ గారీంసప్తపదీదేవతా
 భ్యోనమః॥ ధ్యానాహ్వానాచిసోడశోపచారపూజాంకుర్యాత్॥ తత్రగారీంస
 ప్తపదీసహితయజ్ఞేక్యరం॥ ప్రదక్షిణసమసాగురంకుర్యాత్॥ సారస్థితానశి
 లాయాంకన్యాయాదక్షిణసానామాయాంకన్యాదక్షిణపాదాంగుష్ఠంవరస్యద
 క్షిణపాణింస్పర్శయేత్॥ ఏవంప్రకారేణప్రవారంకన్యాప్రదక్షిణంఆచరిష్యే॥
 గారీంలక్షణసంపన్నాంసర్వావయవశోభిం॥ ఆయుర్యశశ్చమేదేహివరదేభ
 క్తవత్సలే॥ ఇతిపాణిగ్రహణంఏవంగణేత్యాదిశుభతిథౌదేవానసయోగ్య
 తాసిధ్యర్థంత్రిసంగణేక్యరదేవతాప్రీత్యర్థంయథాసంభవకృచ్ఛకృత్యామౌ
 యత్వేనహరణ్యదానంఆచరిష్యే॥ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదిధ్యానంకృత్వా హరి
 ద్రాతండులాగ్నహీత్యా॥ సమిధైక్యంనిధాయాజ్యమభిఘోర్క॥ పర్యగ్నిక
 రణం॥ అగ్నిమభ్యర్చ్యగృహార్థాంజలింప్రోక్ష్య॥ సమిధసహితమష్టితండులాగ్
 నిక్షిప్త్య॥ తండులస్యద్విభాగంకృత్వా॥ ఏకభాగంగ్రాహ్య॥ పీఠిహూత్రాయ
 నమః॥ ఇత్యాదుశుభ్యయంపశ్యానిక్షిపేత్॥ సంసర్గవనస్తతయేనమః॥ అథ
 అగ్నిపస్తానం॥ క్రియందేహియశోదేహిబలందేహిహుతాశన॥ ఆయు
 ష్తేశోసుఖందేహీనమస్తేహవ్యవాహన॥ ఇత్యభివాద్యగోత్రాభివాదనం॥ అథ
 సమిత్సమాలోపణం॥ సమిధేనస్థితోహ్యగ్ని ఆగచ్ఛమమసన్నిధౌ॥ ఉదీచాంగ
 పూజా॥ గచ్ఛగచ్ఛమహాదేవగచ్ఛగచ్ఛసురాధిప॥ గచ్ఛగచ్ఛమఖాద్యక్షగచ్ఛగ
 చ్ఛహుతాశన॥ యజ్ఞేక్యరాణానమః॥ యథాస్థానముద్వాసయ॥ తదుపరిఆశీర్వా
 నపూర్వకంఘరాంజనంకృత్వా॥ తదనంతరంసభాపూజా॥ దేవస్యగృహేమున
 యోవసంతినదేవానాంకవయఃపార్థివానః॥ దేవాఇదంమేనుమసస్యమానోది
 విదేవావసనోదీర్ఘమాయుః॥ అశేషవిద్వన్ముహుజనేభ్యోనమః॥ గంధాదిసకలా
 రాధనేవ్యక్తితమస్తు॥ ఫలంమనోరథఫలంఫలదాదినవాన్యథాం॥ పుత్రపౌత్రా
 భిప్యగ్యర్థంఅతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ఇతిఫలదానం॥ తాంబూలదానం॥ హరి

శ్చగర్భగర్భస్థమితహిరణ్యతాంబూలదానం శ్రీనగరేశ్వరప్రిత్యర్థం సాంఘం ప్రాతరౌపాసనంకుర్వాత్ । కంకణవిగర్జనానంతరం శేషసోమః । ఇతిపురా తంత్రోక్తప్రకారేణ లాజాసోమసమాప్తిః॥

(30) తా॥ సప్తసదీలాజసోమము ॥ పిక్కట వివాహమంటపము యొక్క పార్శ్వవిగ్భాగమునందు దేవస్థితమంటపముయొక్క మందరవధూ వరులయొక్క పీఠమునందుబ్రవేశింపజేసి పుణ్యైశావాచనమును చేయవలయును. అంతట “మమవివాహంగభూతం” అనునది మొదలుకొని “రంభంతరమ్మే” అనువఱకును చేప్పబడినవంత్రమునుచ్చరించుచు సంకల్పమును చేయవలయును. అంతట, అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదినకలకార్యములను, అగ్నిమూర్తిధ్యానాంతమువఱకును చేయవలయును. అనంతరమందు “అగ్నిమలంకర్య” అనియగ్నిలంకారమును చేయవలయును. అంతట “తత్రక్షయాంత్ర” అనునది మొదలుకొని “సద్యోఽచరిష్యే” అనుమంత్రములచేత అన్వాధానమును చేయవలయును. అనంతరమందు “ప్రాగ్రాక్ష ఉత్తరాగ్రాక్షదర్భాగపరిస్తీర్య” అనునది మొదలుకొని “కంకణవిగర్జనానంతరం శేషసోమః” అనువఱకును చేప్పబడినవిధముగ నకల కర్ణములను చేయవలయును. ఇతిపురాతంత్రోక్తమైన లాజసోమము ముగిసెను.

— * అథ ప్రయోగస్సః. * —

(31) తత్పరదినేతతః ప్రాతఃకాలక్రియమాణసోమాదికంకృత్యా తదనంతరంవధూవరయే వివిధ్యత్సంకుర్యాత్ । తద్రాత్రౌవివాహమంటపే ప్రత్యజ్ఞుఖంప్రాజ్ఞుఖేన మంగళపీఠంవిశేష్య తత్రవధూవరౌ స్థాపయిత్వా తథాకంఠేపుష్పమాలికాంబధ్యాశీభయోవరయోబహూనిపుష్పాణిదత్వా దుకూలాన్యాసీయ ఉభయోగ్ధ్యేయనాదికందత్వాపుష్పకందుకేందవశ్యోః పరస్పరంగల్లాపంకపివారంకృత్వా వధూహస్తపుష్పకందుకం కేవలంతాడయి త్వావరేణాపితద్యత్ త్రినారంకారయిత్వాదంశశ్యోకంతస్థితపుష్పమాలాం పరస్పరంప్రతిలోమంకారయిత్వా తదనంతరంమంగళపీఠేదంపతీపూర్వవత్ సమానతయాస్థాపయిత్వాఉభయోర్వస్తాగ్రిక్షదత్వాతతఃదేవతామంటప సమీకేరంగవల్యాదిపీఠంకారయిత్వాతత్రపుణ్యైశాంవాచయిత్వా ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ మమవివాహంగభూతం పార్వతీపరమేశ్వరప్రిత్యర్థంజలోత్సవాంగస్థలశుశ్కర్థం వ్యాసోక్తపుణ్యైశావాచనంతరమ్మేతదనంతరంసా

యమాపానసంకృత్యాత్మతజలోత్సవప్రకరణం శర్థజలపూరితకుంభద్వయ
మానీయగన్ధాదిభరభ్యర్చ్య ఏకస్థానకుంభేవలయన్నితీష్ణావీక్లిష్ణకుంభేజం
బీరఫలంనితీష్ణాదంపతీదేవతాప్రార్థనాశుభయోగ్యంపతీకరోత్, జంబీరఫలం
వధూవదౌగృహీత్వావధూవలయం గృహీత్వాభునం వధూవదతీదేవముక్తా
ఫలంసమానకాంక్షిమయాధ్యష్టైతివాచయిత్వా అభివాద్యవద్వద్వరోపిఉచ్చా
ర్యతీర్థాన పూర్వకం సీరాంజనంకృత్వా బ్రాహ్మణేభ్యో తాంబూలదక్షి
ణాన్దత్వా సుఖీవసేత్ శిశిపురాణతంత్రోక్తప్రయోగ్యవక్రీడోత్సవసమాప్తః॥

(39) తా॥ పుష్కేత్సవము॥ లాజహోమామముజరిగిన మరుదినమానం
దు పాగ్రహంకాలమునందు జేయదగిన హోమామాదికమును చేసినపిమ్మట వధూ
వరులకు ప్రతిదినమానందును చేయదగినయ్యోగ్యవమును చేయవలయును. అంత
టనాటిదినముయొక్కరాత్రియందుపాగ్నిబలముగా మంగళపీఠమున స్థాపించి
దానియందు వధూవరులను స్థాపించి యావధూవరులకుతమలయందుపుష్ప
మాలికలనువైచి పట్టునస్త్రములనుదెచ్చి వధూవరులయొక్క మధ్యయందుం
చివధూవరులచే పుష్పకందుకక్రీడనుచేయింపవలయును. పిమ్మటవధూవరుల
యొక్కకంతమాలికలకు ప్రతిలోమమును చేయించి మరల నావధూవరులను
పూర్వమునందువలెనే మంగళపీఠమునందు గూర్చుండఁజెట్టి యాదుద్దఱికివ
స్త్రానికిమునివ్వవలయును. పిమ్మట దేవతామండపసమీపమునందురంగవల్లగ
దికమునురచింపజేసి యక్కడపుణ్యోహనాచమును చేయవలయును. పిమ్మట
“ఏవంగుణేత్వాది శుభతిథౌ...పుణ్యోహనాచసంకరీష్యే” అని సంకల్పము
నుజేయవలయును. పిమ్మటసాయంకాలమునందలి యాపానస కృత్యమునుజే
యించి జలోత్సవమునకుప్రారంభింపవలయును. అంతటశర్థజలపూరితమైన
కెండుకుంభములనుదెప్పించి గంధాదులచేతనర్పించిఆరెంటిలోనొకకలశము
నందువలయమునువైచి మఱియొకకలశమునందుజంబీరఫలమునువైచి దంపతీ
దేవతనుప్రార్థింపవలయును. అంతటనావధూవరులుజంబీరఫలమునుగ్రహిం
పవలయును. వఱలనావధూవలయమునుగ్రహించి“మక్తాఫలసమానకాం
క్షిమయాద్యష్టై,, అనియుచ్చరింపవలయును. అంతటనుసూరించి,, సమర్ప
యానివరదేవకుమారీ,, అనునదిమొదలుకొని,,దక్షిణాందత్యాసుఖీవసేత్,,
అనువఱకునుచెప్పబడినవిధముగ మంత్రమాల నుచ్చరించుచు సదక్షిణాకతాం
బూలములను బ్రాహ్మణులకివ్వవలయును. ఇట్లు పురాణతంత్రోక్తప్రయోగ్య

వక్రీణోత్పవములు ముగిసెను.

అథ గోత్రవిధిః.

(33) ప్రాతఃపూర్వపదోపాసనంకృత్వా । తద్రాత్రానర్వంశుచికారయేత్ వధూవరయోఃమాతాపితరౌసర్వాలంకారంకారయత్వామంగళకుస్మద్వయంవధూవరయోఃశిషిమాతాపితరౌనిధాయపంచమహావాగైఃసహనవీతీరేగత్వాప్రత్యంభవ్వయంనీషీప్యకటకపలయంకంతసరమాంగల్యసూత్రకర్తాభరణాదిభరణంకృత్సహాదిద్రాతంతునావేష్ట్య । తిరిత్రోత్రంతథానాసాష్టజింహస్తదైవచాకంలేకుఁడౌచహృదయేకటకహామసాంగుళిఃడియజాన్వోశ్యపాదాంతంకౌమవర్కాలసఫూరితం । పంచప్రాణాక్షప్రతిష్ఠాప్యసంనిధీకుసునర్వదా । ఏవంప్రాణప్రళోప్తాపనాడియోడశోపచారపూజాంకృత్వాతయోర్గుఢ్యేదేవతాకంభంవిధాయ వధూమాతావరమాతృశిరసి నిధాయ అన్యంకంభంస్వయంగృహీత్వామహద్వరేపాదప్రక్షాళనాదివక్ష్యతాత్రింకృత్వాఅంతఃప్రవిశ్యముక్తాతోరణఫలపుష్పస్తాద్విభిసన్యగలంకృత్యహేమమంటపేస్థాపయిత్వాతదనంతరంవధూవరసంబంధిసంసర్వేఫలపుష్పగంధతాంబూలసువర్ణపుష్పంపాకసంసారాడికంగృహీత్వా । స్వపురోహితాగారంప్రతిసకలప్రతిగమ్యఅత్రయతింజేవతాయోడశోపచారైః సమ్యక్పూజ్యవధూవరసంబంధిసంప్రత్యేకఽన్వీయదేవతామాదాయ పూర్వపదేవన్యత్సగీతవాద్యాదిరుత్సవైస్వగృహంప్రవిశ్యత్రదేవతామంటపస్థలేపాకకుంభేషుత్రయస్త్రింశద్దేవతాసంస్థాప్యత్రయత్రిశద్దేవతారాధనంబాలనాగరవర్ణిసర్వేసంబంధిసంబాలనాగరసమీపంగత్వా । ఉపచారైర్వాత్మైర్తాత్మలంకృత్యసర్వావివాహమంటపమాసియతింజేసివేకయేయః వివాహమంటపమన్యేరగవల్గౌరసిమంగళపీఠేసవేశ్యసర్వసగోత్రజన్య । ఉపాఖలముసలసమాకనవశూర్పకానిధాయనుధామయహరిద్రతంతునావేష్ట్య । తేషాంపురతఃస్థాప్యఅత్రపుణ్యాహంవాచయిత్వా । ఏవంగుడేత్యాదిశుభతిథాసర్వేషాంసగోత్రాణాంసకుటుంబానాంక్షేమస్తైర్యవిజన్మశ్వర్యాభిషేద్యర్థం స్వగోత్రదేవతాప్రీత్యర్థంసర్వేషాంశరీరశుభ్యర్థం పుణ్యాహంవాచయిష్యే । పుణ్యాహూదక్షైఃసర్వేషాంమార్జనంకృత్వాతదనంతరంసువాసిన్యఃమంగళవాచపూర్వకంనామముసలనిధాయత్రతహరిద్రాచణకంనిధాయ । ప్రేషణిలాయాగోధూమాకనిషీప్య । సర్వాసువాసిన్యతదుక్తంపాఠికాక్రమేణసర్వమంగ

కావాచయేయః పురోహితః ఉత్తామః | సర్వేషాం స్వగోత్రితాం పశ్యంత్రం వి
ధాయ తండులాన్నిషీష్య రజతాంగుళినా విభిత్వా | భోధూన్యంతరిక్షపాతా
శాదిశతుర్దిక్షు భువననివాసినిః | అష్టమహానాగకలరాత్ విచిత్రరూపేణ మధ్య
యూయం సర్వేషాం నాగదేవతాః | యూయం సమాచక్షుః | ఏతత్ గోత్రోద్భవ
స్య అస్య చ మాసస్య తే మాహికప్రయుక్తా గబలీప్రస్తుచంతం వివర్తయన్వ
మితాతాకాసర్వాకప్రాధ్యయేయః | తతః వస్తేగ్రితండులంబభావస్త్రిషేత్ |
ఏవం ప్రకారేణ గోత్రితాం సర్వానామాయః | రంగవల్గ్యమంగళశీతోపరిపు
ణ్యాహంకృత్వా | కీర్ణచతురస్రపశ్చంత్రేషాం శరసినిధాయ తండులానాహృ
త్యపురోహితః తతోంగుళినా పూర్వవత్ విభిత్వా సర్వానాగరదేవతాః పీఠం
కృత్వా తత్తండులంబూర్వవత్ నిషీషేత్ | ఇతి గోత్రవిధిః సమాప్తిః |

(33) తా|| గోత్రవిధి|| మరుదిప్రవాతః కాలమునందు మనుపటివలె
నాపాసనమునుజేసి యానాటిరాత్రియందు సర్వమును పరిశుద్ధమునుగాజే
యింపవలయును. అంతటవధూవరులయొక్కతల్లిదండ్రులు వధూవరులకు స
ర్వాలంకారములను జేయింపవలయును. పిమ్మట మంగళకుంభద్వయమును, వ
ధూవరులయొక్క శిరస్సునందుజెట్టి పంచమహావాద్యములతోగూడ సదీతీర
మునకుబోయి యుక్కడ నారెండుకుంభములనుడించి కటకవలయ కంఠసర
మాంగల్యసూత్రకర్ణాభరణాదులచేత నలంకరించి హరిద్రాతంతువునాకుం
భములకుచుట్టును చట్టవలయును. అంతట “శిరశ్శోత్రంతథానాసా...సన్ని
ధీకురు సర్వదా” అనుమంత్రముచేత ప్రాణప్రతిష్ఠాపనాదిషోడశోపచారపూ
జనుచేయవలయును. అంతటనాకుంభములయొక్క మధ్యయందు దేవతాకుం
భమును జెట్టవలయును. అంతటనాకుంభములను వధూవరులతల్లులు శిరస్సు
లయందుజెట్టుకొని వివాహగృహమునకువచ్చి ద్వారదేశమునందు పాదప్ర
త్యేశనాచికమునుచేసికొని భోనికిబోయి యాకుంభములను, ఆభరణాదులచే
త నలంకరించి పెళ్ళామఁడుపమునందు జెట్టవలయును. పిమ్మట నెల్లవారును
తాంబూలాచికమును గ్రహింపవలయును. అంతట నెల్లవారును పురోహితు
నిగృహమునకుబోయి యచ్చటనెట్లదేవతకు షోడశోపచారపూజలను చేయ
వలయును. అంతటనాదేవతతోగూడ, ఎల్లవారును సకలవాద్యములతోగూడ
వివాహగృహమునకు రావలయును. వచ్చి దేవతామంటపస్థలమునందుపాక
కుంభములయందు ముప్పదిమూడుకోట్లదేవతలను స్థాపించి యాదేవతలకం

చగకును పూజను చేయవలయును. పిమ్మట నందఱును బాలనాగరసమీపమున కువచ్చి షోడశోపచారపూజలను చేసి యాదేవతను వివాహమంటపమునందు బ్రవేశపెట్టవలయును. అంతటరంగవల్లగిడికమునుంచి చిరోలురోకలిచేటలు మొదలగువానిని యాదేవతాసమీపమునందు దెట్టవలయును. పిమ్మట "ఏవం గుణేత్యాదిశుభచిహ్నా" అనునది మొదలుకొని "తస్తండులంపూర్వవత్ నిక్షిపే త్" అనువరకును చేప్పబడినవిధముగ సంకల్పాది సర్వకర్మములను చేయవలయును. ఇట్లు పురాణతంత్రోక్తమైన గోత్రవిధి ముగిసెను.

— * కన్యాకుమారి పూజావిధి. * —

(38) అథకులదేవతాప్రీత్యర్థం ధ్యానాదిపూజాంకుర్యాత్ | ఏవం గుణేత్యాదిశుభచిహ్నా పాలికాః ఆనయేయమ్ | వధూవరయోగకులదేవతాప్రీత్యర్థం కన్యకాపరమేశ్వరపూజాం ఆచరిష్యే | తదా దౌకలశపూజాం ఆచరిష్యే | తదంగగణపతిపూజాం ఆచరిష్యే | వైవాహికమంటపమధ్యే సంస్థాప్య | సుకోమలాంగీం సుగుణీం సుశీలాం త్రైవైశ్యవంశోద్భవచిత్రరూపాం | ధ్యాయేత్కుమారీం సంకల్పేష్టదాయినీం సమామిదేవీం వరదాం ప్రసన్నామ్ | ఏవం ధ్యానాదిపూజాంకుర్యాత్ | ఆవాహయే దైవశ్యవంశస్థగతాం పితృవస్త్రాంబరభూషితాంగీం | పద్మద్వయాం పద్మవిశాలనేత్రాం దేవీం కుమారీం వరదాం ప్రసన్నామ్ | ఆవాహనం నమః | అనర్ఘ్యగరతః స్వతంత్రపీఠేనానావిచిత్రోపరిశోభమానాం | రత్నప్రభంస్వర్ణసుకేష్టితంచదాస్యామిదేవీవరదేకుమారి | ఆననం నమః | సువర్ణపాత్రం పరిశోభమానం గంగాజలైః పూరితనిర్మలంచ | దాస్యామిదేవీవరదేకుమారి | పాద్యం నమః | పుష్టితంకాంచనమింద్రజిలప్రభాసమానం వరదే ప్రసన్నేంద్రియంచైవ పూరితమేవ వర్ణ్యం దాస్యామిదేవీవరదే ప్రసీద | అర్ఘ్యం నమః | నానాసుగంధం సుజనం సుపాత్రం నివేదితం తత్పరిగృహ్య మాణం శుభప్రదాంశోభనమంటపస్థాందేవీకుమారి వరదే సుశీలే | ఆచమనం నమః | క్షీరందధిసన్నిపృష్టపుష్పసారంఘ్రోదకైశ్చరీరసంయుతంచ | పంచామృతంత్యం పరిగృహ్య మాణం కన్యాకుమారిం వరదాం ప్రసన్నమ్ | పంచామృతస్నానం సమర్పయామి నమః | కావేరిగోదావరీకృష్ణవేణీమలాపహనర్మదతుంగభద్రే గంగాత్రివేణీజలమిత్రితంచ స్నానం గృహీణవరదేకుమారి | స్నానం సమర్పయామి నమః | పీతాంబరంచిత్రవిచిత్రశోభితం సకుంచకం స్వర్ణమయం ప్రదద్యాత్ | భక్త్యా గృహీణవరదేకుమారి ప్రసీద చిత్రాంబరభూషితాంగీ || వ

స్త్రంసమర్పయామినమః । చూడారత్నంకంకణకంఠమాలా నానాముక్తార
 త్నతాటంకభూషాః । పాదద్వంద్వంనూపురంతోభమానంభక్తాగ్రదద్వాతేల
 ర్చయిత్వాకుమారీ । అభరణం సమర్పయామినమః । హరిద్రసింహారసశో
 భమానం శ్రీయుక్తరేఖా తరణిప్రకాశం । నేత్రాంజనం కుంకుమఫాలదేశే
 సమర్పయేత్వాంసుగుణేకుమారీ । నానావిధం శోభిత భూషణంచ కస్తూరి
 కాచందనగంధసారం । గోగోచనంకుంకుషవైశ్యసారం సమర్పయామి వర
 దేకుమారీ । ముక్తాఫలంరత్న విభూషితంచ గాంగేయముక్తా శశిసూర్యవ
 ర్గం । అశ్వత్థవర్గోత్పలశోభమానం ఫలంసమర్పేయవరదేకుమారీ । నానావి
 ధఅభరణం సమర్పయామినమః॥ జాటీచంపకవల్లికాసుకుసుమైః సౌగంధికా
 మాలికైః శేవంతిపక్షవైస్సపాటలతథా సౌవర్ణపద్మాకృతిం । పున్నాశైవ
 రపీఞ్చూగకుసుమైః నానావిధాంసుద్లికాం ఫుల్పాణి ప్రతిగృహ్యతాంచ సు
 ముఖిదాస్యామి తేమాలికాం । పుష్పంసమర్పయామినమః । శ్రీగంధచుడ్డాం
 గరుధూపితంచసుమంగళం దివ్యసుగంధమిక్రితంమయాసవర్చ్యంబలజాగమ
 ధ్యంప్రగృహ్యతాంత్యంవిలసత్కూమారీ । భూషంసమర్పయామినమః॥ అశ్మం
 దుకాంతిప్రతీభాసమానంసుగోఘృతంచద్రిషదీపబావైఃభక్తాగ్రసమర్పేయ
 భచిత్రమూర్తికుమారికాంశ్శుభలప్రదాత్రీం । దీపంసమర్పయామినమః । నా
 నావిధంభక్త్యనుకర్షవన్నంసద్యోఘృతంగుర్గవధీన మీతం । లేహ్యోహోష్యాణి
 మయాసమర్పితంభజే కుమారీంసునసేష్టదాత్రీం । మహానైవేద్యంసమగ్ధయా
 మినమః । ఫలంసుపక్వంకదళిచజంబుద్రాక్షౌదికర్పూరసునారికేళం । సముద్రదీ
 జంచణకంగృహణ దేవీకుమారీసకలప్రదాయిణీ । నానావిధఫలం సమర్పయా
 మినమః । వల్లిగళంపూగసకర్పూరంచ లవంగఏలాచసువర్ణపాత్రం । ప్రగృహ్య
 తాంబూలమిదంసుధామ యేకస్యేకుమారీతవఅర్పయామి తాంబూలంసమ
 ర్పయామినమః॥ కర్పూరసిరాంజనమంగళంచజ్యోతిప్రభాభాస్కరిమిందుభా
 సాంమయాద్పితంసర్వగుణప్రధానే శ్రీమతకూమారీసుఖసౌఖ్యధాత్రీసిరాం
 జనంసమర్పయామినమః ॥ నానాసౌగంధికుసుమైః మయాంబల్యా ప్రగృహ్య
 తాం । కుమారీగుణసంపన్నేపునఃపుష్పంసమర్పయేత్ । మంత్రపుష్పంసమర్ప
 యామినమః॥ నమామి తేసర్వవరప్రదాయిణీ నమామి తేసర్వసుఖప్రదాత్రీ । న
 మస్కారాః సమర్పయామినమః । వరప్రార్థనాపునఃప్రార్థనాద్వింశదీప్యాంగపూ

పంచాంగశ్రవణ సమస్తరాజోపచారపూజాం సమర్పయామినమః! అనేనక
న్యాకుమారీకల్పితప్రకారేణ ధ్యానాదిసర్వోపచారపూజనేన శ్రీనగదేశ్వ
రఃప్రియతాంప్రీతోభవతు! శ్రీనగదేశ్వరార్పణమస్తు ॥ శ్రీకులదేవతాపూజా
సాధుక్యాత్థం! శ్రీపార్వతీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం బ్రాహ్మణాపూజాం ఆచరిష్యే!
బ్రాహ్మణేభ్యోఽలతాంబూలదక్షిణాం దత్వా | స్వకులస్యగంధకుకుమకేసరీ
కస్తూరీపరిమళాదీని | పుష్పమాలాంఘలతాంబూలాదీకందత్వా | దేవీకలశస్థ
తీర్థం సర్వసంబంధినఃపీత్వా | అతఃపరంబాంధవైసహభోజనంకుర్యాత్ | ఇతి
శ్రీపురాణతంత్రోక్తప్రకారేణ కన్యాకుమారీపూజావిధానం సమాప్తం॥

(3౪) తా॥ కన్యాకుమారీపూజావిధి॥ అంతకులదేవతాప్రీతికొఱకు
ధ్యానాదిపూజనుచేయవలయును. ఎట్లుననః— “ఏవంగుణే త్యాది శుభతిథౌ”
అనునది మొదలుకొని “అతఃపరంబాంధవై స్సహభోజనంకుర్యాత్” అనునది
ఱకును చేప్పబడినవిధముగా సకలకర్మములను జేయవలయును. ఎట్లుని పురా
ణతంత్రోక్తమైన కన్యాకుమారీపూజావిధి ముగిసెను.

— * అధనాగబలిః. *

(3౫) చతుర్థదినస్య అపరరాత్రౌ వినాహమంటపమధ్యే పంచవర్ణశం
కులైః చతురస్రం గవల్యాకృతిం లిఖిత్వా | తస్య ధ్యే చతురస్రంతథా ఓదనంద
త్వా | తాదృశద్వయం నిధాయ తయోః పురతః తండులపీష్టేన నాగదేవతాం వి
ధాయ | చతుర్ముఖేషు సుధా లేపితచతుఃకుంభాన్ నిధాయ | తదుపరి సూక్ష్మ
చతుఃకుంభాన్ నిధాయ | చతురస్రవారు ప్రేమానుపరినిధాయ తద్గోత్రస్య తండు
లపీష్టేన దీపందత్వా | లవణేన గజాకృతిం కృత్వా దేవతామంటపే గృహస్థితదేవ
తాకుంభం నిధాయ | పరమాత్రసంబంధిన్యవధూమాత్రసంబంధిన్యానానర్వ
త్రబలిందాపయిత్వా | అత్ర పుణ్యాహనాం దీపాహనం కృత్వా | ప్రతిష్ఠాపిత
నాగదేవతాపూజాం కృత్వా | దాక్షాయణీ పూజామాచరిష్యే | గణపతిపూ
జాం కృత్వా | సువాసినిభిః దాక్షాయణీ నాగదేవతాప్రదక్షిణత్రయం కారయి
త్వా | తాసాం కరకలశోదకం నాగదేవతాగిరిసికించితప్రోక్షయేత్ | తతః సు
వాసిన్యమంగళశీతోపరిడంపవేశ్య | ఘలతాంబూలాదిపస్త్రగర్భమాపుర్య | వ
స్త్రాన్ మృగపచారం కృత్వా | నీరాంజనం కారయేత్ | తతః వినాహమంటపస్థితదం
పత్యోపరదారుప్రతిమాం వస్త్రాదిభిరలంకృత్య తయో రన్యోన్యం సరసం వాద
యేత్ | సరసప్రకరణం సరసప్రకరణం ఆవయోగశ్చ మతీపుత్రీజాతా | పురోతి

తమానీయపుణ్యోహవాచన బాతకగ్గునామకరణంతంబంధుభిఃసహకృత్వాద్య
 ధవలయంపదాంగభీషంప ఆనీయపుజాంకృత్వాఽఘాసంమంధినాపి ఏకంప
 దాంగుభీయోకంఆనీయవరస్థదత్వాతతఃదేశకాలౌ సంకీర్త్యమమ సకలసంప
 త్సమ్యగ్ధర్ధం బ్రహ్మసిన్ధుమహేశ్వరప్రీత్యర్ధం తాంబూలచర్వణయోగ్యతాసి
 ధ్యర్ధంతాంబూలదానంతచరిష్యే ఇతిఫలతాంబూలదానంబ్రాహ్మ జ్యోతిష
 త్యా బ్రాహ్మణ ఆశీర్వాదపూర్వకం తాంబూలచర్వణంకృత్వా తతఃదంప
 త్యోగజారోహణంపస్తాద్విష్యపచార ఆశీర్వాదపూర్వకంసీరాంజనం పథూ
 వరయోఽకారయత్వాతదనంతరంసభాపూజ్యా । బ్రాహ్మణఆశీర్వాదఃతతః
 దేవతామంటపస్థ విణిశ్చూజామాచరిష్యే అత్రవిణిశ్చయం పూజయిత్వా
 విణిశ్చమక్యే గోధూమగుడమిశ్రితలడ్డుకాక్స్థాపయిత్వావిణిశ్చిఖాయాందీపం
 ప్రజ్ఞాప్యబాలనాగైఃవిణిశ్చముఖ్యసర్వేషాం బాంధవానాంకదళీచణకనారి
 కేళాద్యైవేద్యాక్ గృహీత్వాతదణిసహిత్యజైః వదనసమీపంసీత్వాతతః
 పునఃసూజాంకృత్వావై వేద్యంసమర్చ్య బాలనాగముఖేనవిణిశ్చయంనద్యాం
 విసర్జయిత్వా సర్వేషాంబాంధవానాంబాలనాగైః సహసర్వోత్సవేగృహం
 గత్వావిణిశ్చూజావిసర్జనంఅథవరస్థదౌపాననంకృత్వా ఇతితంత్రోక్తవిధా
 నేన నాగబలి సమాప్తమ్

(3౫) తా॥ నాగబలి॥ అంతట నాల్గవ దినముయొక్క- యపరరాత్రి
 యందు వివాహమంటపమధ్యయందు అయిదువిధములగు మగ్గులచేత నాలు
 గులించులుగల రంగవల్లనీరచించవలయును. పిమ్మట దానిమధ్యయందు అన్న
 మునుకెట్టి దానిమంటపపిండితోచేసిన నాగదేవతనుకెట్టవలయును. పిమ్మట
 నాలుగుకోణములయందును, సున్నముపూసినకలశములనుకెట్టవలయును. అం
 తటనాకుంభములమీద సూక్ష్మములగునాలుగుచిన్నకుంభములనుకెట్టవలయు
 ను. అంతటనాలుగువైపునను తండులపిష్టమనందు దీపమును కెట్టవలయును.
 అంతటలవణముచేత గజాకృతినిచేసి దేవతామంటపమునందు గృహస్థితదేవ
 తాకుంభమునుకెట్టవలయును. పిమ్మటవరమాత్రసంబంధముగలదీయును, వ
 ధూమాత్రసంబంధముగలదీయును, అగుబలినికెట్టవలయును. అంతటపుణ్యో
 హవాచనమునుచేయించి నాండియూవాహనమునుచేయవలయును. అనంతర
 మందుప్రతిష్ఠాపిత నాగదేవతాబలిని కెట్టవలయును. పిమ్మట “దాతాయణీ
 నూనూనూనరిష్యే” అనిసంకల్పమునుచేయవలయును. అంతట గణపతిపూజ

నుచేసినువాసినిస్త్రీలచే నాగదేవతకు ప్రదక్షిణనమస్కారములను చేయించి
వారిచేతులయందలి కలశోదకములను నాగదేవతయొక్క శిరస్సునందుపోష
ణను చేయింపవలయును. అంతటనువాసినిస్త్రీలనుమంగళశీతముమీదగూర్చుం
డజెట్టి ఫలతాంబూలాదివస్త్రగర్భమును పూరింపవలయును. అనంతరమం
దువస్త్రాద్యుపచారమునుచేసినిరాజనమునుచేయింపవలయును. అంతటవివా
హమంటపమునందున్న దంపతులయొక్కవరదారుప్రతిమకు వస్త్రాద్యలంకా
రములనుచేసి వధూవరులచేత సరసాలాపములనుచేయింపవలయును. అనం
తరమందుపురోహితునిపిప్పించి జాతకర్మరామకరణములనుచేయింపవలయు
ను. పిమ్మటసంకల్పమునుచేసి తాంబూలవాసమునుచేసి తాంబూలభక్షణం
ధికారమునుచేయవలయును. పిమ్మట బ్రాహ్మణాశీర్వాదమునుబొంది తాం
బూలచన్ద్రణమునుచేయవలయును. అనంతరమందుసభాపూజనుచేసిబ్రాహ్మ
ణాశీర్వాదమునుపొందవలయును. అంతటదేవతామంటపమునందున్న నైది
ణీదేవతాపూజను (అరివేణిపూజను) చేయవలయును. విరిణీద్వయమునుపూ
జించివైదిణీమధ్యయందు గోధూమగుడమిశ్రితలడ్డకములనుస్థాపించి విరిణీని
ఖయందు దీపమునుప్రజ్వలంపజేసి చాలనాగములచేతవిరిణీనివతకుక్షేపము
నుచేయవలయును. పిమ్మటబంధువులవకదళిమాతనారికేశ్వాది నైవేద్యములను
గ్రహించి పునఃపూజనుచేసి నైవేద్యమునుసమర్పింపవలయును. అంతటచాల
నాగముఖముచేత విరిణీద్వయమును నదియందునిమజ్జవలయును. ఇట్లనిపురా
ణతంత్రోక్తమైన నాగబలిముగ్గిసెను.

— * ఉదీప్యాంగపూజా. * —

(3౬) తద్దినేరాత్రాశోభనలక్షణయక్తవస్యంకే శివోవేష్టనదీర్ఘపీఠే
దోలామంచకంకృత్యా పూర్వవద్దక్షిణోత్తరైశ్చజన్వయంబలిత్యా । చతుర్దశ
రంగమధ్యేమంగళశీతస్యస్యతత్సమంతతః బలిసింధాయఘటికాపాత్రసమీపే
దంపత్యోగిభికాంబధావ్విపేతేనన్ధ్రః । మంచస్యవత్తర్గిషు గజయోర్భులిసిధా
యతత్రపుణ్యాహంవాచయిత్వా । నాందీపూజాదీకంకృత్యాగజయోనిపుష్పా
ద్యలంకారందత్వా ఐరావతః పుండరీకోవామనికుముదోంజనశత్యానాహ్వా
తతఃఖట్వాంగపూజాంకృత్యా । అత్రపుత్రోజాతశ్చిదంపత్యోగిపరస్పరభాష
ణంపుర్వప్రకారేణజాతకర్మాదికంకృత్యా । తత్రగజారోహణం । అనంతరం
దంపత్యోగికోగుడజంబరికందత్వా మంచేపథూవరయోర్మధ్యేవసికాంబధావ్వి

జ్యోతిషిదుక్తమహూర్తవర్త్యంతం మంగళాష్టకంపరిత్యా । సుముహూర్తమ
 స్త్వీప్రియాయం । అనంతరందంపత్యోగకరస్థితగుడజీరికాం మంచస్యోపరివికి
 ర్గ్లాఘటానాదంకృత్యాతదేవలగ్నం ఇతిదోలానోహణం । తదనంతరంచాం
 ధవసువాసిస్యదోలాజ్ఞంగృహీత్వా మంగళాక్షతైదోలాతిర్యక్ సర్వేసంబంధి
 సః అన్యోన్యతయాదంపత్యోగిత్యోగార్వాదపూర్వకంసీరాంజనం । సభాపూజా ।
 బ్రాహ్మణేభ్యోఽథలతాంబూలదానాదికండత్వా దంపత్యోగంతఃప్రవేశయే
 యంః సుఖేనవిశేతాం । ఇతివైవాహికప్రయుక్తదోలారోహణం సమాప్తం ।
 అథవధూగృహప్రవేశరుచ్యతేగృహప్రవేశార్థంపంచాంగశర్థవిషసే చంద్ర
 తారాబలాన్వితే నివృంధకేమహూర్తేచకృత్యాగృహప్రవేశనం తత్రవైవా
 హికమంటపేఅరుణప్రయుక్తఖట్వాంగంనిశీప్య తదుపరిద్వేదీవమానీయపా
 త్రాసాధనహరిద్రాకుంకుమతాంబూలనిశీప్య । తద్గృహంతః ప్రవేశంకృ
 త్యాఘటిపాత్రసమీపేవధూవచయోధానింగంబధ్వా । ఘటికాపాత్రంపునః
 పూజాంకృత్యా సంప్రార్థ్యవధూమాతృసంబంధిసువాసిన్యః వధోవస్త్రుగ
 ర్భంతంమలఫలాదిభిఃపూరయిత్వా తద్వత్పరస్యదృఢతరంబధ్వావధూమా
 స్తేచహరిద్రాచూర్ణజలక్షీరాజ్యమితిశంభిత్తిమధ్యే పంచలాలభనకారయిత్వా
 వధూంగృహీత్వాశ్వశురాదిభిర్దుసమంధికరేదత్వా తతఃఅష్టవర్ణాభవేతర
 న్యాపుత్రవత్పాలితామయా । ఇదానీంతవపుత్రాయ దత్తానేషేనపాల్య
 తాం । అనేనగ్లోకేనఉచ్చస్వరైవాచయేత్ తతోమంటపంప్రతిగత్వాఆరోహ
 ణప్రయుక్తఖట్వాయాముపప్రవిశ్య తతఃపితృపాత్రేహరిద్రాచూర్ణంనిశీప్య
 షట్పవస్త్రంవిద్రుమాహారవేష్టితఘరికాంతస్థినిశీప్య తతోలగ్నవిషసగణపతి
 లాజాసంబంధిసువర్ణాంగుళిసహిత క్రముక్ గ్రంధిమాదాయ ఉత్తరపూజాం
 కృత్వా సువర్ణపుష్పసమయేవర్తమానయావత్సువర్ణం నిధాయపూజాంకృ
 త్యాతదనంతరంమాతులసంబంధికన్యావిషయకశ్వశురసంబంధాయభూషణ
 ప్రయుక్తసువర్ణాదికండత్వా కన్యామాతృసంబంధిసాందీయమానభూషణా
 దికండత్వా । తదనంతరంసర్వేబంధుభిఃకన్యాయభూషణప్రయుక్తదీయమా
 నసువర్ణండత్వాసీరాంజనంకృత్వా । వధూవశాంబుభిః సహబ్రాహ్మణైః
 హసమస్త్రపంచమహానాద్యైఃసహగృహంగత్వాద్వారస్థానస్థితండులజంబీ
 రఫలసహితం వధూదక్షిణపాదేనస్థలయిత్వా అంతఃప్రవిశ్యపూర్వోక్తప్ర
 యతే ॥ ౧ ॥

నవగ్రహనాండిపూజాదిపూర్వకారేణ జలాత్స్యకంకృత్యాహారిద్రాహస్త
 యాబధ్వా కుంఠోపరిసప్తలాంఛనానికృత్యా । కన్యావరసమంధినర్వేభ్యః
 అష్టవర్షాభవేతిస్యేపినగుడచిందుభిషాణింసమర్చ్య । పథూవరయోఃపీతేని
 వేశ్యపీరాంజవం । బ్రాహ్మణాతీర్వాదంఘలతాంబూలదానాదికందత్యా । శో
 భనగర్జమానో హేతిశివికాంవిసర్జ్య । మాతృసంబంధినఃసర్వేగృహాంప్రవేశే
 యుః । సుఖమేవపశతుః । ఇతిగృహప్రవేశసమాప్తమిక్ న్యాకమారీ ధ్యానం । విశా
 లనేత్రాంజలజానతాక్షీం పద్మస్త్రీతాంపద్మకరాభిరామాం । హస్తస్థుష్పే
 ణవిధూషితాంగంధ్యాయేతుం మూరీంహృదిభావయామ । అథశోభనదేవ
 తావినర్జనం । తత్రవధూవరౌ । మంగళస్నానాదికంకృత్యా । తదుపరిపీలేదం
 పతీనంప్థావ్యపుణ్యహంవాచయత్యా । దేవతామంటపస్యపురతఃసంక్రమ్య
 మంగళపీలేతిభిత్వా సమంతతః । క్షృణ్వకానహితతాంబూలబలినిధాయ । కంక
 ణంవిసర్జయేత్ । పాత్రస్త్రీరసర్పిషీనిషిప్య । తతఃపద్మప్రకోశే హరిద్రా
 యుక్తపంతుంబధ్వాక్షీరపాత్రస్థకంకణమూదాయసంపుజ్య । తత్ దేవతా
 మంటపేబధ్వా । ఇతికంకణవిసర్జనం । అథశేషహూమః । పునఃపుణ్యహంవా
 చయిత్యాధార్యాగ్నిహూదాయప్రజ్వల్య । అగ్నిమూర్తి ప్రతిష్ఠాపనాదికం
 ధ్యానంకృత్యా । అలంకృత్యపూర్వవత్ బోపానసంకృత్యా । ఏకంకణేత్యాది
 శుభతీర్థానమిత్సమూరోపణయేగ్యతాసిక్యర్థం । శ్రీనగరేశ్వరప్రీత్యర్థంయథా
 సంభవసియమేనకృచిప్రయుక్తం । యథాయథాసంభవహిరణ్యదానం । అచరి
 ష్యే । బ్రాహ్మణేభ్యోదత్వాఅనంతరం । అగ్నిసమూరోపణం । తత్రాగ్నేఃఉదీ
 చ్యాంగపూజాగచ్ఛగచ్ఛసురశ్రేష్ఠేతి అగ్నివిసర్జనం । ఇతిశేషహూమ స్సమా
 ప్తమిత్సాత్పుణ్యహం । వాచయిత్యాగ్నిపూజా । త్రయోదేవతాపుజా । శో
 భనదేవతాయుక్తదేవతాంకుంభానాంపుజాంకుర్వాత్ పథూసువాసిదైగ్నిః
 శూర్వదానం । ఆవాహితసర్వేసాందేవానాం ఉదీచ్యాంగపూజాం కుర్వాత్ ।
 చత్రచామరాద్యుపచారపుజాసమర్పణం । దేవతామంటపస్థకుంభాక్షీరస
 ర్పిషాప్రోక్ష్యసూసిసిభిః మంగళవాచపూర్వకంవాచయేయం । పీరాజ్యపూ
 ర్వకృతపుణ్యహూదక్తైః సహవివాహమంటపసోగ్ధపరిప్రకీర్త్య ఈశాన్యదిగ్భా
 గేమంటపేకించిద్విసర్జయేత్ । ఇతిమంటపదేవతావిసర్జనం । ఇతిపురాణతంత్రో
 క్తవిధానేన శోభనదేవతా ఉదీచ్యాంగపూజాసమాప్తం । శ్రీవైశ్యరత్నాక్షక
 రసూత్రం గర్భాదానాదివివాహప్రకరణపర్యంతం సమాప్తం ॥

(3౬) తా॥ ఉదీచ్ఛ్యాంగపూజ॥ ఆదినముయొక్క రాత్రియందు శోభన
లక్షణములతోగూడుకొనినమంచముమీద శ్రోతేష్టనక్షత్ర పీఠమునందు డోలా
మంచమును వేసి మునుపటివలె నేదక్షిణోత్తరములయందు గజబద్ధమునులి
ఖింపవలయును. అనంతరమందు చతురస్రరంగమధ్యమునందు మంగళపీఠము
నుపెట్టి ద్వాసికంఠటనుబలిసికెట్టి ఘటికతోగూడ వివాహమంటపముయొక్క
యుపరిభాగమునందు ప్రక్షేర్ణమునుచేసి యీశాన్యదిక్కుగమందు వివాహ
మంటపమున కొంచెముగావినర్జింపవలయును. ఇట్లు పురాణతంత్రోక్తమైన
యుదీచ్ఛ్యాంగపూజముగిసెను. ఇట్లుగర్భాధానాది వివాహప్రకరణమువఱకు
నుగల వైశ్యరత్నాకరసూత్రము ముగిసెను.

—* అథ వైశ్యసంధ్యావందనమ్. *

(3౭) కేశవాదిచతుర్వింశతినామోచ్చాత్తగ్లాంగుశ్యాగ్రేనాసికాగ్రం
సంపీడ్యంపాపనాశనం॥ పూజాయానుభవప్రోక్తంఋషిభిఃపరికల్పితం॥ మను
సర్వపాపదురితక్షయార్థం శ్రీనగరేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాతఃకాలమార్జనం ఆచరి
ష్యే॥ గోవిందతిమిరత్రోమాద్యం॥ అపవిత్రశివప్రీత్యానర్వావస్థాంగతోపి
వాఃసంస్కృతేష్టంఉదీకాక్షంసదాహ్యభ్యంతరంశుచిః॥ అపవిత్రశివప్రీత్యంతువి
ష్ణుప్రీత్యంతుప్రీతీతం॥ దేహశుద్ధిమనాప్నోతిత్రిరావర్తింపునంపునః॥ నాస్తేఉద
కమాదాయ॥ పాణిగ్రహణమాచరేత్॥ భూమానకృతిస్పృశ్య॥ సర్వపాప
క్షయంభవేత్॥ ఆచమనం॥ కేశవచారాయణ మాధవపారే శ్రీకృష్ణాయనమః॥
అంగుశ్యాగ్రేనమః॥ మమోపాత్తదురితక్షయార్థం పూజాకాలసంధ్యావంద
నార్ఘ్యంతచరిష్యే॥ అర్ఘ్యమంత్రం॥ ఉదయేబ్రహ్మరూపంచ మాధ్యాహ్నో
తుమహేశ్వరం॥ సాయాహ్నోతుస్వయంవిష్ణుత్రయీమూర్తిదివాకర॥ దివాక
రాయనమః ఇదమర్ఘ్యంనమః॥ ఏతత్తోకేనత్రవారంఅర్ఘ్యంధ్యాత్॥ భాను
రూపిణేబ్రహ్మణేనమః॥ పునఃఆచమ్య॥ అంగుశ్యాగ్రేనమః॥ మమోపాత్తదురి
తక్షయార్థంశ్రీనగరేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాతఃకాల సంధ్యావందన గాయత్రిమం
త్రజపంతచరిష్యే॥ ప్రాతర్గర్భాగ్నాసాయాహ్నా త్రిమూర్తివేదమాతరం॥
చతుర్వింశద్వర్చరూపీగాయత్రీభాస్వతేనమః॥ ఇతిగాయత్రిప్రార్థ్యఅభజపః॥
అమృతాయఅనంతాయ గోవిందాయనమోనమః॥ పంచవింశతిజపః॥ సూర్య
ప్రార్థనా॥ ఉదయగిరిముపేతంభాస్కరంపద్మహస్తంకమలదళమునేత్రం రక్త
రంగోపదీపం॥ ఆరుణకరముగేంద్రం భూషితం పద్మవాభం సురవరమునిపం

ద్యంసుందరంవిశ్వమూర్తిం యేదేవాఃపూర్వేసంతితత్తదేవతేభ్యోనమః|యే
దేవాదక్షిణేవసంతితత్తదే|యేదేవాపశ్చిమేసంతితత్తదేవతేభ్యోనమః|యేదే
వాఃఉత్తరేసంతితత్తదేవతేభ్యోనమః|యేదేవాఃఉర్ధ్వంసంతి|తత్తద్దేవతే
భ్యోనమః|యేదేవాఃఅధఃసంతితత్తద్దేవతేభ్యోనమః|యేదేవాః అంతరిక్షే
సంతితత్తద్దేవతేభ్యోనమః|సంధ్యామృతమః|సావిత్రైస్త్రినమః|గాయత్రైస్త్రి
నమః|నరస్త్వత్త్రినమః|సర్వేభ్యోదేవతాభ్యోనమః|దేవేభ్యోనమః|ఋషి
భ్యోనమః|చతుఃసముద్రపర్యంతంగోవైశ్యోనుభంభవతు|గోత్రగుప్త అభి
నాదయే|| కేశవాదినమః|యస్యస్మృత్యచనామోక్త్యాతపఃసంధ్యాక్రియా
దిషా|న్యూనంసంపూర్ణతాయాతునద్యోవంచేతమచ్యుతం|మంత్రహీనంక్రి
యాహీనంభక్తిహీనంజనార్దనః|యత్యుతంతుమయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తు
మే|శ్రీనగరేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాతఃకాల సంధ్యాంధరానేన భగవాన్ సర్వా
త్మకః|శ్రీనగరేశ్వరః|ప్రీయతా|ప్రీతోభవతు|శ్రీనగరేశ్వరార్పణమస్తు||

(౩౭) తా|| వైశ్యసంధ్యాపంచనము|| కేశవాదియిరువదినాలుగునా
మములనుచృరింపవలయును. అనంతరము అంగుళ్ళగ్రములచేతనాసికాగ్రము
నుపట్టుకొని “పాపనాశనమ్” అనిచెప్పి “ప్రాణాయామ ఇతిప్రోక్తం...ఆ
చరిష్యే” అనిసంకల్పమును చేయవలయును. అనంతరమందు “గోవిందేతిమం
త్రేణ...వర్తింఘనంఘనం” అనుమంత్రముచేత మార్దనమునుచేసికొనవలయు
ను. అంతట “హస్తే ఉదకమాదాయ...పాపక్షయంభవేత్” అనుమంత్రము
చేత ఆచమనమునుచేయవలయును. అనంతరమందువరలకేశవాదినామముల
చేత ఆచమనమునుచేయవలయును. అంతట “అంగుళ్ళగ్రేనమః” అనిచెప్పి
“మమోపాత్తం...ఆర్ఘ్యంఆచరిష్యే” అని సంకల్పమునుచేసి “ఉదయేబ్ర
హ్మరూపంవ...ఇదమర్ఘ్యంనమః” అనుమంత్రముచేత మూడుపర్యాయము
లర్ఘ్యమునిచ్చి “భానురూపితేబ్రహ్మణేనమః” అనుమంత్రమునుచృరింపవల
యును. అంతట మరలచాచమనమునుచేసి “అంగుళ్ళగ్రేనమః” అనియుచ్చ
రించి “మమోపాత్తదురితం... గాయత్రీమంత్రజపంఆచరిష్యే” అను మంత్ర
మునుపఠింపవలయును. పిమ్మట “పాత్యధ్యాహ్నం...భాస్వతేనమః” అను
మంత్రముచేత గాయత్రీదేవతను పాగ్ధింపవలయును. అంతట “అద్యతా
య, అనంతాయ, గోవిందాయ, నమోనమః” అనుమంత్రమునుఇరువదైనా
పర్యాయములు జపింపవలయును. పిమ్మట “ఉదయగిరిముపేత్తు... విశ్వమూ

ర్తిమ్" అనుమంత్రముచేత సూర్యుని పార్శ్వంపవలయును. పిమ్మట. "యేచే
వాఃపూర్వేసంతి...ఋషిభ్యోనమః" అను మంత్రములనుచ్చరించుదిగ్దేవతలకు
నమస్కారమును చేయవలయును. అనంతరమందు "చతుస్సముద్రః...గోత్ర
గుప్తభివాదయే,, అనుమంత్రమునుచేప్పవలయును. అంతట కేశవాదినామ
మొలచేత, ఆచమనమునుచేసి,, యస్యస్మృతాచ...శ్రీనగరేశ్వరార్పణమస్తు,
అనువటకును గల మంత్రము నుచ్చరింపవలయును.

శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మార్పణమస్తు.

వైశ్యకమలాకరము * తెనుగు తాత్పర్య సహితము

ము గి సె ను.

(6)

శుభమస్తు.

సాలంకాయనమునిప్రోక్త వైశ్యత్రికాల సంధ్యావందనమ్.

ప్రాతస్సంధ్యావందనము.

గోవిందేతిసదాస్మ సం గోవిందేతిసదాజపంగోవిందేతిసదాధ్యా సంసదాగోవిందకీర్తనం॥గంగేచయమునేచైవగోదావరిసరస్వతి । నర్మదే సింధుకావేరిజలేస్త్రికాస్సన్నిధింకురు॥ ౨॥ కావేరీతుంగభద్రాచక్రవర్తవేణీచగౌత మీభాగీరథీమహానద్యఃపంచగంగాప్రతీర్తితాః॥౩॥ ఈమూడుశ్లోకములచేతశి రస్సున ఉదకముప్రోక్షించుకునేది॥

ఆచమ్య ॥ కేశవనామములు.

కేశవాయనమః॥నారాయణాయనమః॥మాధవాయనమః॥ గోవిందా యనమః॥విష్ణవేనమః॥మధుసూదనాయనమః॥త్రివిక్రమాయనమః॥వామనాయ నమః॥శ్రీధరాయనమః॥హృషీకేశాయనమః॥పద్మనాభాయనమః॥దామోదగా యనమః॥సంకర్షణాయనమః॥వాసుదేవాయనమః॥ప్రద్యుమ్నాయనమః॥అని రుద్ధాయనమః॥పురుషోత్తమాయనమః॥అధోక్షజాయనమః॥నారసింహాయన మః॥అమృతాయనమః॥జనార్దనాయనమః॥ఉపేంద్రాయనమః॥హరియేనమః॥ శ్రీకృష్ణాయనమః॥ ౨౪॥

ఘాతగ్రహపితౄబాదివిఘ్నకర్తృనివారణం । సకృన్సంత్రంసముచ్చా ర్యతసనంపరికల్పయేత్ ॥ ఈమంత్రముచేతనుదకముచేతులొనుచుకుని యూ చ్చుచివిడిచిపెట్టేది॥

తర్వాతసంకల్పము- ఘాత్యాదేరుద్ధృతిలోకస్యఉపరిస్థోదివాకరః దశప్రణవసంయుక్తంత్రాపృత్యాపునఃపునఃఅంగశ్శక్తిర్భ్రాంతసికాగ్రంసం పీడ్యంపాపనాశనంప్రాణాయామమిదంప్రోక్తం-ఋషిభిఃపరికల్పితం॥మమస మస్తపాపక్షయార్థంశ్రీమహావిష్ణుపితృర్థం- ప్రాతస్సంధ్యావందనంతచరిష్యే నమః॥

సర్వకీర్తనముమ్మూతాః-పాపనాఃపాపహారిణః-ఆపశ్యరీరస్సంకుచ్ఛిం- కుర్వంతుమమసర్వదా॥ఈమంత్రముచేతనుదకమునుప్రోక్షించుకునేది॥

మన్యుసంఘాతపాపేభ్యామన్యురాత్రిదివాకరశిరశ్చరతాంమన్యుసం

అచమ్య || కేశవాయనమః=శ్రీకృష్ణాయనమః.

తర్వాత || అచమ్యధిక రాస్సంతయధాపాపంసవిద్యలేమయప్రతిష్ఠితంసర్వంఏనోమతఃప్రమోక్షతా || ఈమంత్రముచేతనుదకమునుప్రోక్షించుకునేది || యథావైపాపనిగళాశ్చేదీసాన్నిత్యాపలాదివ - బర్హిషేవహవింశ్రూయాత్ మానూపంపాపయంత్యమాః || ఈమంత్రముచేతదదకమునుమూచుచువిడిచిపెట్టేది || అచమ్య || కేశవాయనమః=శ్రీకృష్ణాయనమః.

అగ్న్యప్రదానము || ప్రాతఃకాలమంతుః-ప్రాతర్గుఢ్యాహ్నసంధ్యాసుత్రిమూర్త్యామౌయమాతృకే చతుర్వింశద్వర్గయాపీగాయత్రీభాస్వతేనమః || ఈమంత్రముచేతరఅవర్తులఅగ్న్యమునుపిడిచేది ||

గచ్ఛదేవయధాశీఘ్రంరాత్రసానాంవధాయద || ప్రవేశయిత్వాహృదయంమమతేజోభివర్ధయ ||

అయంధానుశేవబ్రహ్మ అని చేతులలోర్లుపొనుకనిచట్టూతేప్పేది ||

అచమ్య || కేశవాయనమః=శ్రీకృష్ణాయనమః.

ఏకాక్షరంపరబ్రహ్మదేవతాగ్నిర్మహాయశాః | దేవతారోహముఖంహిమ్నోరోబ్రహ్మశివశ్శిఖావిష్ణుర్వృచ్ఛధరాయోనిష్టత్పంచదశేర్ష కే || జపసంకల్పం || భూమ్యాదేయార్థవలోకన్యఉపలోధివారిగ | దశప్రణవసంయుక్తం త్రిరాప్యత్యలనంపునః | అంగుళ్యైర్త్రాసికాగ్రంసంపీడ్యంపాపనాశనం | ప్రాతాయామమదంధ్రోక్తంబుషిభిఃపరికల్పితం - మమసమస్తపాపక్షయార్థం శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థంప్రాతస్సంధ్యావందనాంగయధాశక్తిగాయత్రీమంత్రజపంతరిష్యేనమః ||

తర్వాత అంగన్యాసకరన్యాసములు.

ప్రాతర్గుఢ్యాహ్నసంధ్యాసు-అంగ స్థాభ్యాంనమః-త్రిమూర్త్యామౌయమాతృకే-తస్మాదీభ్యాంనమః-గాయత్రీఅన మికాభ్యాంనమః- భాస్వతేకస్మికాభ్యాంనమః-నమఃకరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః-ప్రాతర్గుఢ్యాహ్నసంధ్యాసుహృదయాయనమః-త్రిమూర్త్యామౌయమాతృకే-శిరసేనమః-చతుర్వింశద్వర్గయాపీభామైసమః-గాయత్రీకవచాయనమః- భాస్వతే-నేత్రత్రయాయనమః | నమః-అస్త్రియనమః-భూమ్యాదితిదిగ్బంధం || ధ్యానం || పంచశీర్షాందశేభుజాం | షట్కుక్షీంవేదమాతరం | త్రిమూర్తిజననీమంచాంగాయత్రీంత్రిపచాంభజే || హఃహఃగోదేవసువితాస్సాకంధియోధర్మధిగోచరాః || పేరయేత్తస్యయ

సింధుకావేరిజలేన్ద్రిక సన్నిధింకురు॥౨॥ కావేరితుంగభద్రాచక్రవర్తివశాత్
మీధాగీరధీనుపానద్యంసుచుగంగాఃప్రకీర్తితాః॥౩॥ ఈమూహణ్లోకములచేత
శిరస్సునడుదకముప్రోక్షించుకునేది.

ఆచమ్య ॥ కేశవాయనమః=శ్రీకృష్ణాయనమః.

భూతగ్రహపితౄచాదివిఘ్నకర్తృనివారణం । సకృన్మంత్రంసముచ్చా
ర్య అనంతంపరికల్పయేత్ ॥ ఈమంత్రముచేతనుదకముచేతులనుంచుకొనిమూ
హించి విడిచిపెట్టేది.

తర్వాతసంకల్పముఘామాగ్ధదేహార్థ్యలోకస్సండుజనిప్రాణివాకరణదశ
ప్రణవసంయుక్తం। త్రిరావృత్తాపునుపుంః। అంగుశ్యస్తైర్వాసికాగ్రంసంపీ
డ్యంపాపనాశనం। పాదాయానుమిదంప్రోక్తం। ఋషిభిఃపరికల్పితం ॥ మమస
మస్తపాపత్రయార్థంశ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం । మాధ్యాహ్నికసంధ్యావందనం
ఆచరిష్యేనమః॥

సర్వస్థిరమమద్భూతాః। పాపనాఃపాపహరిణః। ఆపశ్యశీరస్సంకుర్చిం
కుర్వంతుమమనర్హదాః॥ ఈమంత్రముచేత నుదకమునుప్రోక్షించుకునేది.

జలంపునాకుజగతింజగతింపునాకుమాంఅభోబోచిచ్ఛిష్టదుర్వృత్తి
దురితంనాశయేన్నమ ॥ ఈమంత్రముచేత మాధ్యాహ్నికమందు ఉదకమును
లోపలికి పుచ్చుకునేది॥

ఆచమ్య కేశవాయనమః=శ్రీకృష్ణాయనమః.

తర్వాత। ఆపశ్యద్ధికరాస్సంతుయధాపాప-నవిద్యతే। మయిప్రతిష్ఠితం
సర్వం। ఏనోమత్తఃప్రముచ్చతాః॥ ఈమంత్రముచేతనుదకముప్రోక్షించుకునేది॥
యధావైపాపనిగళాచ్ఛేదీన్నాత్వామలాదివ। బద్ధిషేవహవిఃపూయాత్మామా
మాపఃపాపయంత్యమూః॥ ఈమంత్రముచేత ఉదకమును మూహించి విడిచి
పెట్టేది॥

ఆచమ్య ॥ కేశవాయనమః=శ్రీకృష్ణాయనమః.

అర్చ్యప్రదానము॥ బ్రహ్మండేర్థమాయాతిలోకపాలకవందితేమా
ధ్యాహ్నికంతుకలుపం ఇదమర్చ్యంవ్యహతం॥ ౧॥ ప్రాతర్మధ్యాహ్నం
ధ్యాసు త్రిమూర్త్యాన్నాయమతృక। దతుర్వింశద్వర్తరూపీగాయత్రీధాన్వ
తేనమః॥ ౨॥ ఈరెండుశ్లోకములచేత రెండుఅర్చ్యములు విడిచేది.

గచ్ఛచేషియథాశీఘ్రంరాక్షసానాంవధాయచ। ప్రవేశయిత్వాహృద
యంయంకేశవగోదగయ॥

ఏకాక్షరంపరబ్రహ్మ చేవతాగ్నిర్మహాయశాః। దేవతారో-ముఖం
వహ్నిరోబ్రహ్మశివభిఖా॥ విష్ణుర్వృచ్చగ్రాయోనిష్ఠుంచదశక్షేప కేజప
సంకల్పం॥ ధూమ్యాదేయార్థ లోకస్య ఉపరిస్థానివాకరః। దశప్రణవసంయు
క్తంత్రీరావృత్వాపునఃపునః॥ అంగుళ్యైర్గ్రహసికాగ్రంసంపీడ్యంపాపనాశ
నం॥ ప్రాణాయామమిదంప్రోక్తం ఋషిభిఃపరికల్పితం॥ మమ సమస్తపాపక్ష
యార్థంశ్రీమహావిష్ణుప్రత్యక్షంమాధ్యాహ్నకసంధ్యావందనాంగ యథాశక్తి
గాయత్రీమంత్రజపం ఆచరిష్యేనమః॥

ప్రాతర్నధ్యాహ్నసంధ్యాసు । అంగ ప్రాభ్యాసమః । త్రిమూర్త్యా
హ్మాయపూత్య కేరణ్డచిహ్నాంనమః । గాయత్రీ అరామికాభ్యాంనమః । భాస్వ
లేకపిత్తి కాభ్యాంనమః । నమః । కరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః ॥ ప్రాతర్నధ్యాహ్న
సంధ్యాసు । హృదయాయనమః । త్రిమూర్త్యాహ్మాయ పూత్య కేరణ్డచిహ్నాంనమః ।
చతుర్వింశద్వర్గరూపీ శిఖామైనమః । గాయత్రీకవచాయనమః । భాస్వతేనేత్ర
త్రయాయనమః । నమః । జస్తామైనమః । ధూమ్యాగ్నిరి దిగ్బంధః ॥

ధ్యానం॥ పంచేంద్రాదశభుజాం పటుగ్రీవం చేదమూతరం । త్రిమూ
ర్తిజననీచందాంగాయత్రీ ప్రపచాంభజేతర్వాత॥ యోదేవస్సచితాస్మాకంధి
యోధర్మాధిగోచరాః॥ క్షిరహే త్రస్యయద్భర్గస్తద్వరేణ్యముపాస్మహే॥

జపం॥ ప్రాతర్నధ్యాహ్నసంధ్యాసు త్రిమూర్త్యాహ్మాయపూత్య కే
రణ్డచిహ్నాంనమః । గాయత్రీభాస్వతేనమః । ఈమంత్రముచేవారివారికితోచి
నవరాత్రం జపంచేశి॥

మాధ్యాహ్నకమందు॥ ఆపత్యగుణరత్నాయకర్మసాక్షిగర్భరూ॥ జగ
చ్చక్షుర్దగన్నాభరవయో॥ బ్రహ్మజేనమః॥ యేదేవాః పూర్వేవసంతి తద్దైవభ్యో
నమోనమః॥ యేదేవాః దక్షిణేవసంతి తద్దైవభ్యోనమోనమః॥ యేదేవాః పశ్చిమే
వసంతి తద్దైవభ్యోనమోనమః॥ యేదేవాః ఉత్తరేవసంతి తద్దైవభ్యోనమోనమః॥
యేదేవాః ఉత్తరేవసంతి తద్దైవభ్యోనమోనమః॥ యేదేవాః అధరేవసంతి తద్దై
వభ్యోనమోనమః॥ యేదేవాః అవాంతరేవసంతి తద్దైవభ్యోనమోనమః॥ గంగా
యమునయోన్మధ్యేవసంతి మునిస త్తమాః॥ దేభ్యోనమోముషిభ్యశ్చ మునిభ్య
శ్చనమోనమః॥ ఋషిభ్యోనమః॥ మునిభ్యోనమః॥ గురుభ్యోనమః॥ పూత్యభ్యోన
మః॥ శివభ్యోనమః॥ అచార్యేభ్యోనమః॥ ఇంద్రాయనమః॥ అగ్రజేనమః॥ యవరా
యనమః॥ సింధుబుధయేనమః॥ వరుణాయనమః॥ వాయువేనమః॥ కేరాయనమః॥

భంభవతుఋషేయప్రవరాన్వితః। గోత్రః। నామధేయః। అహంభో అభివాదయే॥

అచమ్య॥ కేశవాయనమః=శ్రీకృష్ణాయనమః.

కాయేనవాచాయనేంద్రియైర్వా బుధ్యాశ్చనావా ప్రకృతేస్సవిభా
వాత్। కరోమియద్యత్సకలంపరస్మై శ్రీమన్నారాయణాయేతిసమర్పయామి॥
సర్వంశ్రీకృష్ణార్పణమస్తు॥ అకాలమృత్యుహరణం। సర్వవ్యాధినివారణం। సర్వ
పాపక్షయకరం విష్ణుపాదోదకంశుభం॥ ఈమంత్రముచేత ఉదకముల్లోపలికె
పుచ్చుకునేది॥ విష్ణుశక్తిసముత్పన్నేకంఖవర్ణమహాతలే । అనేకరత్నసంభవే
భూమిదేవినమోస్తుతే ॥ ఈమంత్రముచేత సుదకమును భూమియందు ప్రో
క్షించి ముఖమున తిలకము పెట్టుకునేది.

శుభమస్తు.

సాయంసంధ్యావందనమ్.

గోవిందేతిసదాస్మానం। గోవిందేతిసదాజపం। గోవిందేతిసదాధ్యా
నం। సదాగోవిందకీర్తనం॥౧॥ గంగేచయమునేదైవగోదాచరిసరస్వతి। నర్మచే
సింధుకావేరి జలేస్మిన్ సన్నిధింకురు॥౨॥ కావేరితుంగభద్రాచక్రవర్తివేణీవగౌత
మిభాగీరథీమహానద్యఃపంచగంగాఃప్రకీర్తితాః॥ ౩॥ ఈమూడు శ్లోకములచేత
శిరస్సున ఉదకముప్రోక్షించుకునేది.

అచమ్య॥ కేశవాయనమః=శ్రీకృష్ణాయనమః.

భూతగ్రహపితౄచాదివిఘ్నకర్తృనివారణం। సకృన్మంత్రంసముచ్చార్
య॥ ఆసనంపరికల్పయేత్ । ఈమంత్రముచేతసుదకముచేతుల్లోనుంచుకుని మూ
చ్చుచి విడిచిపెట్టేది.

తర్వాత సంకల్పము॥ భూమ్యాదేవార్థైలోకస్యఉపరిష్ఠోదివాకరః।
దశప్రణవసంయుక్తం। త్రిరాప్యత్యాపునఃపునః। అంగుళ్యైః ౧౨క్షికాగ్రం।
సంష్ఠిద్యంపాపనాశనం । ప్రాణాయామమిదంప్రోక్తం। ఋషిభిఃపరికల్పితం॥
మమసమస్తపాపక్షయార్థం శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం । సాయంసంధ్యావందనం
అభరిష్యేనమః॥

సర్వతీర్థసముద్భూతాః। పావనాఃపాపహారిణిః। అపశ్యరీరస్సంశుద్ధిం।
శుర్వంతుమమశ్చదా॥ ఈమంత్రముచేత సుదకమును ప్రోక్షించుకునేది॥
కాలవేదిజ్యోతిరూపం। కామక్రో

ఆచమ్య॥ కేశవాయనమః=శ్రీకృష్ణాయనమః.

తర్వాత॥ అపశ్చుద్ధికరాస్సంతు॥ యథాపాపంసవిద్యతే॥ మయిప్రతి
స్థితంసర్వం మేనోమత్తప్రముచ్యతాం॥ ఈమంత్రముచేతనుదకముప్రోక్షిం
చుకునేది॥ యథావైపాపనిశాం జేదీసాంత్యామలాదివ॥ బగ్నిషేవహవిః
పూయాత్ మామాపఃపాపయంత్యమూం॥ ఈమంత్రముచేతఉదకమునుమూ
చుచి విడిచిపెట్టేది॥

ఆచమ్య॥ కేశవాయనమః=శ్రీకృష్ణాయనమః.

అర్ఘ్యం॥ ప్రాతర్నధ్యాహ్నసంధ్యాసుత్రిమూర్త్యామౌయమాతృ
కే॥ చతుర్ద్వింశద్వర్తరూపీ గాయత్రీభాస్వతేనమః॥

ఈమంత్రముచేత 3 ఆవర్తలు అర్ఘ్యములను విడిచేది॥

గచ్ఛకేనియథాశీఘ్రంరాక్షసానాంఽధాయచ॥ ప్రవేశయిత్వాహృద
యంమమతేజోభివర్ధయ॥

తర్వాత॥ అయంభానుదేవబ్రహ్మ అని చేతులోఁగ్లుప్తోసుకునిచుట్టూ
తప్పేది.

ఆచమ్య॥ కేశవాయనమః=శ్రీకృష్ణాయనమః.

ఏకాక్షరంపరిబ్రహ్మదేవతాగ్నిగృహాయశాం॥ దేవతాగ్ని-ముఖంవ
హ్నిశిరోబ్రహ్మశివశ్శిఖా॥ ఏష్టర్నృచ్ఛసరామోనిష్ఠట్టుంచదశశీర్షకే॥జపసం
కల్పం॥భూదవ్యాచేరూర్ధ్వలోకస్యఉపాస్థోదివాకరః॥ దశప్రణవసంయుక్తం
త్రిరావృత్యాపునఃపునః॥ అంగుళ్యైర్గ్రహసికాగ్రం॥ సంవీద్యంపాపనాశనం॥
ప్రాశాయామమిదంప్రోక్తం బుషిభిఃపరికల్పితం॥ మమసమస్తపాపక్షయా
ర్థం॥శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం॥ సాయంసంధ్యావందనాంగ యథాశక్తిగాయత్రీ
మంత్రజపం ఆచరిష్యేనమః॥ అనిచేప్పవలయును॥

ప్రాతర్నధ్యాహ్నసంధ్యాసు॥ అంగష్టాభ్యాంనమః॥ త్రిమూర్త్యా
మౌయమాతృకేతర్జ్వసిభ్యాంనమః॥ గాయత్రీ॥ అనామికాభ్యాంనమః॥ భాస్వ
తేకగ్నికాభ్యాంనమః॥ నమః॥ కరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః॥ ప్రాతర్నధ్యా
హ్నసంధ్యాసుహృదయాయనమః॥ త్రిమూర్త్యామౌయమాతృకే॥ శిరసేన
మః॥ చతుర్ద్వింశద్వర్తరూపీ॥ శిఖాదైనమః॥ గాయత్రీకవచాయనమః॥ భాస్వతే
సేత్రత్రయాయనమః॥ నమః॥ అస్త్రాయనమః॥ ధూమ్ర్యాదిదిగ్గంధం॥

ధ్యానం॥ పంచశీష్టాంశభుజాంవటుర్యంవేదే॥ తంత్రిమూర్తిజ

జపః॥ ప్రాతర్నాథ్యాహ్నంసంధ్యాసు త్రిమూర్త్యాహ్నాయ మహాత్మ్యకేచ
తుర్వింశద్వర్ణరూపీగాయత్రీభాస్వతేనమః ॥ ఈమంత్రముచేత వారివారికో
చినమాత్రం జపంచేసేది॥

తర్వాత ఉపస్తానము - నిలువబడి చెప్పవలయును.

సాయంకాలమందుపశ్చిమాభిముఖముగాచెప్పవలయును॥ వరుణత్వం
జగజ్జీవజీవనంజీవిరాంసదాతస్సార్థ్యయగచిద్రూపబ్రహ్మతత్త్వభ్యంనమోస్తుతే॥

యేదేవాఃపశ్చిమేవసంతితద్దేవేభ్యోనమోనమః॥యేదేవాఃఉత్తరేవసం
తితద్దేవేభ్యోనమోనమః॥యేదేవాఃపూర్వేవసంతితద్దేవేభ్యోనమోనమః॥యే
దేవాఃదక్షిణేవసంతితద్దేవేభ్యోనమోనమః॥యేదేవాఃఉత్తరేవసంతితద్దేవే
భ్యోనమోనమః॥యేదేవాఃఅధరేవసంతితద్దేవేభ్యోనమోనమః ॥ యేదేవాఃఅ
వాంతరేవసంతితద్దేవేభ్యోనమోనమః॥ గంగాయమునయోర్గుర్దేవసంతిముని
సత్తమాః॥ తేభ్యోనమోఋషిభ్యశ్చమునిభ్యశ్చనమోనమః॥ ఋషిభ్యోనమః॥
మునిభ్యోనమః॥గురుభ్యోనమః॥ మహాత్మ్యభ్యోనమః॥ పితృభ్యోనమః॥అచార్యేభ్యో
నమః॥ఇంద్రాయనమః॥ అగ్నియేనమః॥ యమాయనమః॥ సింధుముతయేనమః॥
వరుణాయనమః॥ నాయవేనమః॥ కుబేరాయనమః॥ ఈశానాయనమః॥ ఆకా
శవాయురగ్నిశ్చసలింపృథివీతథా ॥ యేదేభ్యోఽష్టదేవేభ్యం కృష్ణాయబ్రహ్మ
ణేనమః॥ చతుస్సముద్రపర్వతంమచీయ్యంతైశ్చకలంశుభంభవతు॥ఋషేయ
ప్రవరాన్విత॥ గోత్రః॥ నామధేయోఅహంభోఅభినాదయే॥

అచమ్య ॥ కేశవాయనమః॥శ్రీకృష్ణాయనమః॥

కాయేనవాచామనసేంద్రియైర్వా బుధాశ్శ్చనావాప్రకృతేస్సవ్యభావా
త్ ॥ కరోమియద్య త్సకలంపరమైర్న శ్రీమన్నారాయణాయేతి సమర్పయామి॥
సర్వశ్రీకృష్ణార్పణమస్తు॥ అకాలమృత్యుహరణం సర్వవ్యాధినీవారణం॥ సర్వ
పాపక్షయకరం విష్ణుపాదోదకంశుభం॥ ఈమంత్రముచేత ఉదకమునులోప
లికిపుచ్చుకునేది॥ విష్ణుశక్తిసముత్పన్నే శంఖవర్ణమహీతలే ॥ అనేకరత్నసంఘ
న్నేసూమిదేవినమోస్తుతే॥ ఈమంత్రముచేత ఉదకమును భూమియందుప్రో
ంచి ముఖమున తిలకము పెట్టుకునేది॥

ఇతి సాయంసంధ్యావందనమ్

శ్రీం పూర్ణిమే

